

TANKESTÄLLARE
OM
SKOLAN

av
Per Acke Orstadius

TANKESTÄLLARE

OM SKOLAN

TANKESTÄLLARE
OM SKOLAN

Per Acke Orstadius

Boken kan beställas från:
Nomen förlag | books-on-demand Visby
tel: 0498-21 33 60
fax: 0498-21 33 29
www.books-on-demand.com

© Per Acke Orstadius 2014

Tryck & Distribution:
Nomen förlag | books-on-demand 2014, Visby
Nomen Förlag
ISBN: 978-91-7465-636-7

Förord

Det beror inte på någon naturlag att elever misslyckas i skolan. Det beror på politiska beslut. Detta är vad dessa tankeställare handlar om. Bakgrunden till boken är oro för vad som händer med de skolsvaga eleverna i Björklunds skola.

De skolsvaga eleverna är de som inte från hemmet fått med sig det språk och det stöd som de skulle behövt för att lyckas i skolan. Om dessa elever kan man i skolan säga att de är svaga, långsamma, obegåvade eller lata. Men utanför skolan är de varken svaga, långsamma, obegåvade eller lata. Det är skolan som får dem att framstå så för att det där ställs krav på dem som de inte klarar. Det är skolan som gör dem svaga. Därför kallar jag dem skolsvaga elever.

En del texter återkommer i flera av artiklarna. Det beror på att de är skrivna vid olika tillfällen, av olika anledningar och med tanke på olika läsare. Artiklarna i boken följer i den ordning de skrevs. I slutet på boken finns en presentation av de sju andra böcker som jag skrivit de senaste tio åren. De kan läsas på min hemsida www.perackeorstadius.se.

Innehållsförteckning

Förord	7
Det jämlika samhällets sabotörer	11
Eleverna behöver inte Sydkoreaskolan	14
Jeppe stökar och skolkar. Det ska utredas	21
Vem är skolreformerna bra för?	24
Det finns bra och det finns dåligt	30
Jästen ska vara med från början	34
Välgrundad skepsis till karriärlärarna	36
Flum i skolan	38
Snålheten bedrar visheten	45
Det våras för Hattiefnattarna	47
Dagens Nyheters delaktighet	49
Gubbnäll om ungdomen	51
Hjärnkrympning	52
Behöver eleverna lära sig mer matte?	55
Varför ska eleverna göra läxor?	58
Skolpolitiken förstör många elevers liv	60
Två väsentliga frågor	63
Björklunds mättnisse nummer ett tycker till	65
Betygen behöver också diskuteras	68
Är människor lata av naturen?	70
Svartmålningens effekter	72

Kunskap kan visst skada	75
En hjärtlös skola	77
Kunskapens dödgrävare	80
Håller den vetenskapliga grunden att stå på?	84
Vem är lämplig som lärare?	87
Enighet till döds	89
De hårda tagen hjälper inte – de stjälper	90
Det var bättre förr	92
Matematiken har blivit en gökunge	95
Så urholkas jämlikheten	98
När klokheten kom till skolan	101
Eleverna tycker så. Vilka elever då?	105
Så slaktades en lärarutbildning	107
Meningslösa kriterier	112
Vart tog Bloom vägen?	114
Gäller inte Barnkonventionen längre?	117
Sokrates syn på betygen	120
Den betygsfria skola	122
Presentation av böckerna på min hemsida	126
Tumskruvsfabriken – 2011	127
Grymskolan – 2012	130
Skola i återvandsgränd – 2013	132
Det fattas beslut om skolan – 2005	134
Läraren fattar beslut – 2005	137
Bouleros från Apslätten-2011	140
Minnen i skymningen - 2010	142

Det jämlika samhällets sabotörer

Sverige har enligt OECD dalat från första till fjortonde plats vad beträffar jämlikhet. Vid nästa mätning lär vi ha hamnat ännu längre ner i rangordningen. Det är många som medverkat till detta. Som den senaste i raden framträdde på tisdagen professor Cliffordson från Näringsliv och Samhälle. I en rapport lägger hon ytterligare ett hinder i vägen för de skolsvaga elevernas ”klassresor”.

Framför sig i raden har hon folkpartiets före detta valstrateg. Jakobsson, som såg till att vända på Robin Hoods slogan. ”Ta från de fattiga och giv åt de rika” skulle det vara. Man skulle stryka den välmående väljarmajoriteten medhårs på bekostnad av den fattigaste femtedelen. Finansministern Anders Borg var den som främst såg till att detta inte bara stannade vid ord. Hans bidrag blev ett hundratal miljarder i skattelättnader för dem som hade arbete och kraftiga sänkningar av ersättningarna för dem som var arbetslösa eller sjuka.

Den som på sikt gör mest för att bevara klassklyftorna är Björklund. De flesta av hans skolreformer gör det svårare för lågutbildades barn att lyckas i skolan. Genom det fria skolvalet har skolorna i socialt utsatta områden blivit fattigare och sämre. Genom den tidigt insatta betygskonkurrensen har de skolsvaga eleverna förlorat självförtroende och framtidstro. Genom katederundervisningen halkar

dessa elever efter när de inte förstår lärarens ord och inte kan följa med i hans tempo. Genom rutavdragen halkar de ännu längre efter de kamrater vars föräldrar har råd att köpa läxhjälp åt dem.

Allt detta sammantaget gör att de lågutbildades barn får låga betyg. Men inträdesbiljetten till högskolan heter höga betyg. Cliffordson föreslår nu att betygen ska få ännu större betydelse vid antagningen till högskolan. Detta är märkligt av två skäl. Dels är det så att det inte går att åstadkomma rättvisa i betygen. Dels är det så att betygen inte säger något om vem som har de kunskaper, de erfarenheter och de egenskaper som behövs för att klara av den yrkesutövning som följer. Det är ju inte samma förutsättningar som behövs för den som ska bli veterinär som för den som ska bli arkitekt eller lärare osv. Därför borde de mottagande utbildningarna göra sina egna antagningsrutiner så som man gjort när det gäller brandmän och skådespelare. Då skulle man kunna undvika de problem som hänger samman med de graderade betygen.

Det är omöjligt att garantera någon rättvisa i betygen så länge ekonomin för såväl skolorna som lärarna är beroende av hur höga betyg eleverna får. Statistiken talar om att medan elevernas kunskaper har minskat har deras betyg höjts. I vissa skolor och för vissa lärare har betygen höjts mer. I andra skolor och för andra lärare har de höjts mindre. Dessa orättvisor kan man inte komma tillrätta med varken genom de nationella PISA-prov eller det system med stickprov som Cliffordson föreslår. Det enda man kan vara säker på är att hennes förslag kommer att kosta mycket pengar. Pengar som kunde användas för att förbättra i stället för att kontrollera elevernas kunskaper.

Genom att betygen används som urvalsmetod till högre utbildning får de stor betydelse för undervisningen i grund-

skola och gymnasium. Innehållet styrs mot den lättare mätbara kunskapen. Forskarna är tämligen överens om att de graderade betygens enda funktion är att sortera eleverna. De leder inte till att eleverna lär sig bättre. Tvärtom leder de till att de skolsvaga eleverna lär sig sämre. Betygskonkurrensen gör också att flertalet elever mår sämre. (Detta enligt Rädda Barnens stora undersökning Ung Röst). Ett alternativ till de graderade betygen i skolan skissas i artikeln ”En betygsfri skola – varför inte?”, som kan läsas i slutet av boken.

Cliffordson vill trots detta låta betygen få ännu större vikt vid antagningen till högskolan. Därigenom blir det ännu svårare för barnen till lågutbildade föräldrar att kompensera sig för sina låga skolbetyg. Deras möjligheter att skaffa meritpoäng genom olika gymnasiekurser blir mycket begränsade. Deras möjligheter att genom högskoleprovet ta sig till högre studier blir också mycket begränsade. Klyftorna i samhället kommer att vidgas. Möjligheterna att få ett mera jämlikt samhället minskas. Är det så som Cliffordson och näringslivet vill ha det?

Eleverna behöver inte Sydkoreaskolan

När skolministern ville veta vad våra svenska elever behöver vände han blicken mot Sydkorea. Eleverna där hade ju klarat sig bra i PISA. Vad man där tyckte sig finna var auktoritära skolledare, katederundervisning, tidiga betyg, stora klasser, hård disciplin och höga kunskapskrav. Så skulle vår skola också formas. Men sanningen om vad eleverna behöver finner man inte vid en ytlig besiktning av andra skolor. Man fastnar då lätt i utanpåverk. För att få reda på vad eleverna behöver måste man gräva djupare in i den svenska skolverkligheten och utgå från sådant som rör sig i elevernas tankar och känslor.

Jag har erfarenhet av ett bättre sätt att ta reda på vad eleverna behöver för att lära sig bra och må bra. Under senare delen av nittonhundratalet var jag i egenskap av metodiklektor bisittare i klassrum under omkring 5 000 lektionstimmar. Jag kunde då på nära håll iaktta lärarnas aktiviteter och elevernas reaktioner. Jag talade med tusentals elever och hundratals lärare om hur de upplevde såväl lektionerna som skolan i övrigt. Som bakgrund till mina iakttagelser hade jag handelshögskola, lärarutbildning, 40 poäng pedagogik, 40 poäng utbildningsteknologi och 10 poäng forskningsstatistik. Jag har dessutom varit ledare för framtagningen av fyra större läromedelspaket i företagsekonomi och om projektarbete.

Jag observerade då särskilt de skolsvaga elever som hade gett upp hoppet om att kunna följa med och förstå lärarens genomgångar. De lyssnade inte längre utan sysslade diskret med något annat eller var nollställda. De kröp ihop och gömde sig för att slippa få frågan. De svarade automatiskt ”vet inte, kan inte” när de fick en fråga. De hade tårar i ögonen eller försökte spela oberörda när de fick tillbaka sina underkända betygsprov. Det är för dessa elevers skull som jag sedan länge engagerat mig för de skolsvaga elevernas situation.

Genom mina iakttagelser i klassrummen fick jag en helt annan bild av vad eleverna behöver än den bild som nu importerats från Sydkorea. I likhet med många andra insåg jag hur viktigt det är att tidigt kompensera elever med språkbrister och ge dem det extra stöd de behöver. Men jag fann också att eleverna behöver *tanketid, fritid, mening, stimulans, uppskattning, bra utvärdering, bra regler och bra lärare*. Tyvärr har skolorna svårt att ge eleverna dessa förutsättningar på grund av diverse reformer och beslut. Detta drabbar särskilt de skolsvaga eleverna.

Tanketiden. Inläring tar tid. Eleven måste bearbeta och smälta den information hon får, om den ska växa till kunskap inom henne. Detta tar längre tid för somliga elever än för andra. Alla elever måste få den tid på sig, som inläringen tar, om de ska lära sig. I läroplanerna rekommenderar man därför mera av elevaktiva arbetssätt, där både snabba och långsamma elever har möjlighet att tänka i egen takt. Tyvärr rekommenderar skolministern nu mer av lärarledd undervisning i helklass. Vid katederundervisning kan läraren bara tala i ett och samma tempo för alla elever. Det går för fort för de skolsvaga eleverna. De får inte den tanketid de behöver.

Fritiden. Elever lär och elever utvecklas lika mycket på sin fritid som i skolan. De ska på sin fritid finna vägar till intressen som idrott, musik, natur, politik osv. De behöver utveckla sociala relationer med familj och kamrater. Efter skoldagens slut har de lika stort behov av avkoppling och återhämtning som vuxna människor har efter arbetsdagen. Tyvärr pressas eleverna av läxor och talrika betygsprov. Fokuseringen på betygen, de mätbara kunskaperna, de nationella proven, inträdeskraven för gymnasiet och föräldrarnas krav tvingar elever att använda alltmer av sin fritid åt att plugga. Resultatet har blivit att över hälften av eleverna upplever stress och oro att inte räkna till. Skolsköterskor vittnar om olyckliga och sönderstressade elever som använder droger och energidrycker för att orka plugga på nätterna. Att sätta en så hård press på eleverna leder varken till att de mår bra eller lär sig bra.

Meningen. Varför ska vi lära oss det här? Det duger inte att svara eleven att hon ska lära sig något för att det står i en kursplan eller att det kommer på ett prov. Eleven behöver inse, att hon kommer att ha någon nytta av det hon lär sig. Dessvärre är det inte en analys av vad eleverna behöver kunna i framtiden, som legat till grund för valet av innehåll i skolan. Ämnesexperter har bestämt vilka delar av det samlade kunskapsberget som eleverna ska lära sig.

Hur mycket lektionstid varje ämne ska få avgörs genom en dragkamp mellan ämnesföreträdarna. Det kortaste strået har estetiska ämnen som bild, idrott och musik dragit. Lektionstiden för dessa har skurits ner trots att de vanligen uppfattas som mycket meningsfulla av eleverna. Det längsta strået har matematiken dragit. Eleverna läser matematik under mer än ettusen lektionstimmar i grundskolan. Flertalet elever kommer bara att ha användning för en bråkdel av denna matematik. Detta står klart för den som googlar på kunskapskrav i matematik för godkänt

betyg (E) i årskurs nio. För många elever innebär dessa krav inte bara att de tvingas använda en mycket stor del av skoltiden till något som är utan mening för dem. De kan också känna sig dumma och tappa i självförtroende. Detta leder till att de både mår sämre och lär sig sämre även i andra ämnen.

Stimulansen. Man kan tvinga en elev till skolan och man kan tvinga eleven till lydnad. Men man kan inte tvinga en elev att lära sig. För att eleven ska lära sig måste hen rikta sin energi mot det hen ska lära sig. En viktig förutsättning för att hen ska vilja ta till sig information och göra den till sin kunskap, är att hen finner lärarytet stimulerande. Att det är omväxlande. Att hen får ta ansvar, vara aktiv och använda sin fantasi och sin skapande förmåga under lektionerna.

Tyvärr är undervisningen nu hårt styrd av detaljerade kursplaner, betygskriterier och nationella prov. Lärarytet koncentreras kring mätbara kunskaper och betyg. Eleverna får små möjligheter att påverka undervisningen och ta ansvar. Av eleverna förväntas att de under en stor del av lektionstiden tar emot och kommer ihåg det läraren säger. Eleverna får sällan vara aktiva och utveckla förmågan till skapande verksamhet.

Detta leder till att många elever upplever undervisningen som tråkig. Detta gäller särskilt de skolsvaga elever som kan ha svårt att följa med på lektionerna. För dem är lektionerna extra långa och enformiga. De varken lär sig bra eller mår bra. Forskare har nu till och med lett i bevis att tråkighet kan vara farlig. Att den leder till att hjärnkapaciteten minskar.

Uppskattningen. Framgång föder framgång. Misslyckande föder misslyckande. Det är den sport och det ämne i

skolan som eleven upplever framgång i som hon är motive-
rad att anstränga sig i. Att lyckas för eleven är att få beröm
av lärare, föräldrar och kamrater. Den elev, som aldrig får
uppskattning för sina framsteg mister sin motivation och
sin lust att lära. Därför är det så viktigt, att alla elever får
känna att de gör framsteg och får uppskattning för det.

Tyvärr har skolministern infört graderade betyg redan
i årskurs sex och han avser att införa sådana redan i
årskurs tre. Betygen grundlägger misslyckandet för de
skolsvaga eleverna. De tvingas delta i betygsprov på så-
dant de inte kan. Ju oftare deras prestationer jämförs med
kamraternas, desto fortare tappar de sin lust att lära och
därmed också sin förmåga att lära. Ju tidigare betygssor-
teringen sätts in desto större blir skadeverkningsarna för de
skolsvaga eleverna. Betygen gör inte att några elever lär
sig bättre. Deras enda funktion är att sortera eleverna för
de nivåer som väntar dem i arbetslivet.

Utvärderingen. Elever och föräldrar kan behöva veta
vad eleven lyckats lära sig och vad hen behöver förbättra.
Denna utvärdering kan de få av elevens lärare utan betyg.
Vad eleven inte behöver veta är hur väl hen har lyckats i
jämförelse med andra elever.

Det finns bra skolor och dåliga skolor. Därför behövs en
central utvärdering av hur väl skolorna tillgodoser elev-
ernas behov. Skolinspektionen gör en utvärdering av sko-
lorna. Tyvärr verkar det inte vara skolornas förmåga att
tillgodose elevernas behov, som i första hand utvärderas.
Utvärderingen verkar mera vara fokuserad på skolornas
förmåga att rätta nationella prov och sätta "rätta" betyg
på elevernas kunskaper. Man lägger mindre vikt vid hur
eleverna mår och hur de når de ämnesövergripande målen
eller andra mål som är svåra att mäta.

Den utvärdering som sker i skolorna gäller framför allt elevernas förmåga att motsvara skolans krav på dem. Inte skolans förmåga att ge eleverna de förutsättningar de behöver för att lära bra och må bra.

Reglerna. Det behövs regler och bestämmelser om det ska råda ordning och ett gott arbetsklimat i en skola. Eleverna vill också att det ska finnas regler och råda ordning. Men inte vilka regler som helst. Man måste kunna förklara och motivera reglerna så att eleverna förstår och accepterar dem. Annars kan det bli så och så med åttlydnaden av dem. Det finns en risk att elever som känner sig överkörda av reglerna tappar lusten att lära.

Tyvärr beslutas det på många håll om regler och sanktioner utan att man ser dessa ur ett elevperspektiv. Man har till exempel infört totalförbud för kepsar, för musik i hörlurar och mobiltelefoner. Man ger nu lärare rådet att utestänga elever, som kommer för sent till lektioner. Man gör detta utan att kunna motivera reglerna så att eleverna accepterar dem. Varför får inte den osäkra eleven ha på sig den keps, som han trivs med? Varför får inte den elev, som vant sig vid att arbeta med uppgifter till musik hemma, göra så vid enskilt arbete i skolan om hen inte stör någon? Varför ska den elev, som måste följa småsyskon till dagis på morgonen och därför kommer för sent, vänta i korridoren till lektionens slut? Regler, som inte förankras hos eleverna skadar relationen mellan lärare och elever. De medför att elever lär sig sämre och mår sämre.

Läraren. Eleverna behöver bra lärare, det råder det enighet om. Men vad som är en bra lärare råder det inte enighet om. Eleverna vill att deras lärare är ambitiös i sina förberedelser. Att hen är skicklig att organisera elevaktivt arbete. Men framför allt att hen har humor. Att hen är rättvis. Att hen tycker om eleverna och bryr sig om dem.

Allt detta är viktigt för eleverna. Men det är svårt att mäta. Det är däremot lätt att mäta pappersmeriter för de lärare som vill få legitimation eller karriärtjänster. Men den som har mest pappersmeriter behöver inte vara den som är bäst för eleverna. Ofta förhåller det sig nog tvärtom. Men tyvärr är det de lätt mätbara meriterna som väger tyngst vid tillsättning av tjänster.

Att så många elever lämnar skolan med så lite PISA-kunskaper är ingen katastrof. Bristen på mätbara kunskaper kan de leva med. Det allvarliga är om deras självförtroende och framtidshopp malts ner av alla misslyckanden i sorteringsskolan. Om de sedan hamnar i ett utanförskap utan skola eller jobb att gå till och utan egen bostad och pengar. Skolans makthavare blundar för att så många elever råkar illa ut. Att de får ett alltför kort liv som präglas av missbruk, kriminella gäng, prostitution, självskador och till och med självmord. En utveckling som för många hade kunnat undvikas om man tagit de skolsvaga elevernas problem på allvar och i tid gett dem de förutsättningar de behövt för att lyckas.

Jeppe stökar och skolkar. Det ska utredas

Nu har Björklund tillsatt en utredning för att slå fast att det är elevernas dåliga disciplin som är orsaken till raset i studieresultat. Inte hans skolpolitik. Mönstret känns igen. När kritiken kommer handplockar Björklund en utredare för att ta udden av den.

Så var det när Björklund beskylldes för grova överdrifter och lögner när han svartmålade den tidigare skolan. Utredaren kunde intyga att det visst låg sanning i några av Björklunds uttalanden. De uttalanden som kritiserats berördes dock inte.

Så var det när kritiker hävdade att de skolsvaga elevernas självförtroende och framtidstro skadades av tidiga graderade betyg. Då var det en ekonom som genom en bräcklig utredning fick stå för dementierna. Den gick ut på att visa hur höga inkomster eleverna hade några år efter skolan. Den sade inte något om det som kritiken gällde, det vill säga hur elevernas självförtroende påverkades av betygen.

Så var det också när kritiker påpekade att Björklund hade haft ansvaret för skolan i sju år när kunskapsraset avslöjades. En ny utredare handplockades för att klargöra hur lång tid det tar för Björklunds skolreformer att slå igenom. Han kom fram till att det tar tid.

Så var det också när Björklund kritiserades för att vilja föra utvecklingen i skolan ett sekel tillbaka. Detta för att han efter mönster från Sydkorea vill införa mera av auktoritära skolledare, katederundervisning, tidiga betyg, hård disciplin och höga krav. Då hämtade han återigen stöd av ekonomer, denna gång i OECD. De intygade att han var på rätt väg. För dem är ju skolan främst till för att forma elever till kuggar i det ekonomiska maskineriet.

Så var det också när Björklund ville lägga skulden för raset i studieresultatet på kommunaliseringen. Efter ett år kom nu rapporten från den utredare som handplockats för uppgiften, Leif Lewin. Denne kunde rapportera att kommunaliseringen visst kunde vara en orsak till raset. Alla andra tänkbara orsaker till raset förbigicks med tystnad.

Så är det nu också när det gäller den betydelse som den bristande ordningen och skolket har för raset i studieresultatet. Björklund anlitar nu en lojal fackbas till utredare. Vad det är som Metta Fjelkner ska utreda är lite oklart. Det som framgått pekar på att det är nya åtgärder mot de elever som gjort sig skyldiga till bus och skolk. Detta utöver den verktygslåda som Björklund redan gett lärarna i form av förbud och bestraffningar av elever.

Nya sanktioner kan inte göra studieresultatet bättre. Tvärtom. Man nalkas problemet från fel ände. Man söker bot mot symtom i stället för mot orsaker. Björklund kan konstatera att Jeppe skolkar. Men han frågar sig inte varför Jeppe skolkar. Det är vanligen inte de framgångsrika eleverna som stökar till det eller skolkar. Det är de elever som inte kan följa med på lektionerna. De som tvingas delta i täta kunskapsprov om sådant, som de inte kunnat lära sig. De som tidigt genom betygen får klart för sig att de har små chanser att få en bra utbildning och bra jobb efter skolan. De som sitter och längleds på lektionerna. De

som klandras av både lärare och föräldrar för att de inte klarar sig bättre. De som ger upp efter tillräckligt många misslyckanden och slutar att anstränga sig för att hänga med. En del av dem stökar då till det under lektionerna. Andra flyr undan och börjar skolka. De misslyckas inte i skolan för att de skolkar. De skolkar för att de misslyckas i skolan.

Vem är skolreformerna bra för?

Björklund berömmar sig av att ha genomfört fler stora reformer inom skolans område än någon annan. Blev reformerna bra då? Svaret beror på vem du frågar. Det är många parter som påverkas av reformerna. Eftersom Björklund saknar utbildning för och erfarenhet av arbete i skolan har han fått stöda sig på rådgivare. Många parter har velat påverka hans beslut för att vinna egna fördelar av dem.

Avsikten bakom skolreformerna borde rimligen vara att underlätta för eleverna att lyckas och skaffa sig kunskaper i skolan. Varje beslut om skolan ska ju enligt Barnkonventionen fattas med elevernas bästa som mål. Så har dessvärre inte skett. Inför de beslut som fattats har det inte funnits någon påtryckare som talat för de skolsvaga elevernas intressen. Det har lett till att dessa elever genom reformerna fått ännu sämre förutsättningar att lyckas i skolan. Samtidigt har parterna med starka påtryckare vunnit på reformerna. Några exempel:

Den mål och resultatstyrning som infördes på nittitalet har kommit att trivialisera innehållet i skolan. Detaljerade kursplanemål och betygskriterier har berövat elever och lärare möjligheten att nämnvärt påverka innehåll och arbetssätt. För många elever har lusten att lära ersatts med tvånget att lära. Sådana kunskaper blir till stor del varken

användbara eller varaktiga. Lärarna och eleverna är de stora förlorarna på att skolarbetet är så hårt styrt. Vinnare kan möjligen vara de ämnesexperter och andra tjänstemän på Skolverket som vuxit i betydelse och fått mer att göra.

Betygen. Skolministern säger sig ha infört en skola som värnar om kunskapen. Detta till skillnad från den tidigare skola som han föraktfullt benämner flumskolan. Den stora skillnaden mellan dessa skolor skulle enligt honom vara att eleverna nu ska få graderade, målrelaterade betyg i stället för kursrelaterade eller relativa betyg och att betygen ska ges tidigare.

Om de graderade betygen säger forskningen att de inte bidrar till att eleverna lär sig bättre. Deras enda funktion är att informera om vilka elever som lyckas och vilka elever som misslyckas i skolan. Björklund påstår att betygen behövs för att ge föräldrarna information om vad eleverna har lärt sig. Och för att lärarna ska kunna upptäcka vilka elever som behöver särskilt stöd. Och att de är det bästa sättet att ordna kön till högre utbildningar. Alla dessa påståenden är lika orimliga. Hur kan en betygsbokstav tala om vad en elev har lärt sig? Upptäcker inte lärarna ändå vilka elever som behöver stöd? Och hur kan den sammanlagda betygspoängen från gymnasiet tala om huruvida studenterna har de kunskaper, de erfarenheter och de egenskaper som krävs för att kunna utöva alla yrken från frisör till präst eller veterinär?

De graderade betygen gör ingen nytta men de åstadkommer stor skada. Skolvsvaga elever blir knäckta när de ideligen tvingas jämföra sina prestationer på betygsproven med de mera lyckligt lottade elevernas. Många tappar självförtroende, viljan att anstränga sig och tron på sin framtid. Ju tidigare detta sker, desto större blir skadan. Björklund vill inte erkänna att betygen har denna förödande effekt för de

skolsvaga eleverna. Han slår vakt om betygen, skötebarnet bland reformerna. Detta är en cynisk och samvetslös inställning.

De stora förlorarna på betygen är de skolsvaga eleverna. Vinnare kan vara tjänstemän på Skolinspektion och Skolverk som genom betygen fått mängder av arbetstillfällen. Dit kan också höra de föräldrar som har kunnat ge sina barn det stöd de behövt för att få höga betyg och därmed förtur till eftertraktade utbildningar. Möjligen också de lärare som behöver betygen som tumme i ögat på eleverna.

Det fria skolvalet medförde minskade resurser för de elever och skolor som bäst behöver resurserna. De skolsvaga eleverna går också miste om den draghjälp de kunnat få från framgångsrika elever och lärare som lämnat skolorna. Det är de skolsvaga eleverna som förlorar mest på det fria skolvalet. Riskkapitalister tillhör vinnarna på beslutet. Det gör också de välutbildade och välbeställda föräldrar som kunnat utnyttja valfriheten för att ge sina barn en bättre skola.

Katederundervisningen sker vanligen i ett och samma tempo för klassens alla elever. Det går för fort för de skolsvaga elever som inte har det språk som behövs för att kunna ta till sig den information de får. De hamnar allt längre efter kamraterna. Vinnare kan möjligen vara de lärare som vill se sig själva i centrum i skolan.

Läroarbetsutbildningen var tidigare en gedigen yrkesutbildning med mycket metodik och praktik. Nu har dessa inslag till stor del ersatts med kurser i ämnesteorier, i pedagogisk teori och i forskningsmetodik. Eleverna förlorar på detta genom att de får sämre fungerande lärare och därmed färre väl förberedda och genomförda lektioner. Vinnare är alla de forskarutbildade lärare som får jobb med att undervisa i teori och handleda forskning av lärarkandidater.

gon användning för. Vinnarna är matematiklärare i såväl grundskola, gymnasium och högskola. De har fått avsevärt många fler arbetstillfällen.

Betygsspärren hindrade förra året 11 000 elever att gå till något gymnasieprogram. De flesta hindrades av kraven på kunskaper i skolmatematik. Konsekvenserna för dessa skolsvaga elever är omöjliga att överblicka. Många hamnar i ett utanförskap där de varken har skola eller jobb att gå till. De tvingas vanligen bo kvar hemma och har ont om pengar. Hur många av dem som sluter sig till gäng som sysslar med droger, prostitution och annan kriminalitet vet vi inte. Vi vet inte heller hur många av dem som dukar under där. Det verkar som om skolmyndigheten inte heller vill veta detta. Det är de skolsvaga eleverna som är stora förlorare på denna onödiga betygsspärr. Vinnarna skulle möjligen kunna vara de arbetsgivare som skaffar sig billig arbetskraft genom att anställa desperata ungdomar. Eller de politiska krafter som tycker det är bra att klassklyftorna i samhället ökar.

”Jag wet ock att de Swenske äro snare till att samtycka, sene till att utranssaka.” Detta yttrade Gustav Wasa i sitt avskedstal till Rikets ständer den 16 juni 1560. Att Björklund har haft lätt att samtycka till det som föreslagits av olika särintressen är uppenbart. Likaså att han saknat intresse för att utranssaka konsekvenserna av sina reformer för de skolsvaga eleverna. Men finns det då inte en elevombudsman som kunnat slå vakt om elevernas intressen? Det finns en elevombudsman. Men hen är placerad inom Skolinspektionen. Det är Skolinspektionens uppgift att se till att regeringens beslut förverkligas ute i skolorna. Elevombudsmannen uppgift har inskränkts till att ingripa vid fall av mobbning och orättvis behandling av elever. Hen får inte sitta med vid bordet och hävda elevernas intressen när skolreformer beslutas.

Skolminister Björklund är helt eller delvis ansvarig för dessa reformer. Visst är reformerna många och stora. Men bra är de inte. Särskilt inte för de skolsvaga eleverna. Vi behöver en skolminister som tar Barnkonventionen på allvar. Som har de skolsvaga elevernas bästa för ögonen och inte söker uppskattning från särintressen som kan tjäna på hans beslut.

Det finns bra och det finns dåligt

Katederundervisning är bra. Självständigt arbete är dåligt. Skolministern tycker så. Och Skolinspektionen vet. Där har man sett exempel på bra katederundervisning och på dåligt självständigt arbete. Men det finns både bra och dålig katederundervisning. Och det finns både bra och dåligt självständigt arbete. Hade inspektörerna vid sina besök fått se dålig katederundervisning och bra självständigt arbete hade skolministerns rekommendation kunnat vara den omvända.

Det skolministern ser framför sig är en entusiastisk och väl förberedd lärare som förmår att rycka med sig alla elever och ösa in kunskaper i dem. Som lyckas tala i ett tempo och med ett språk som passar alla elever. Men det går inte. Vanligen går lärarens genomgångar för fort för att de skolsvaga eleverna ska kunna ta till sig den information de får.

Hur entusiastiska och väl förberedda är vanligen lärarna? De är ju också människor. Sjuka barn. Sömlösa nätter, problem med ekonomi, hälsa eller relationer i familjen och en påtvingad hård arbetsbelastning. Det kan vara mycket som bidrar till att läraren varken är entusiastisk eller väl förberedd. Vilken lärare orkar för övrigt vara entusiastisk fem lektionstimmar om dagen under fem dagar i veckan? Men när hen vet att hen under några lektioner får besök av Skolinspektionen lär hen kunna vara väl förberedd

och verka entusiastisk. Det kan vara svårt för en tillfällig besökare att upptäcka de elever som inte lär sig något av katederlektionen. Besökarens uppmärksamhet riktas mot läraren och mot de elever som är aktiva och räcker upp handen. De skolsvaga elever som låter sina tankarna stå still eller diskret sysslar med något annat märks inte.

Elever kan vara trötta, hungriga, ängsliga, olyckliga eller uttråkade. De kan ha svårt att fokusera på det läraren säger. Gör de inte det så lär de sig inte något av vad hen säger. De är inga öppna kärl som man bara kan hälla kunskap i. Att eleverna kan ha svårt att ta till sig det läraren säger kan också bero på brister i hens framställning. Läraren kan ha tänkt igenom det hen ska säga för dåligt. Hen kan välja fel ord och tala otydligt och entonigt osv.

Björklund förkunnar att lärarens uppgift är att förmedla kunskaper till eleverna. Men det kan hen inte. Hen kan bara förmedla information. Det är först när eleverna tar informationen till sig som den blir till kunskap inom dem. Men det är svårt att genom katederundervisning förmedla information som alla elever kan ta till sig.

Alternativet till katederundervisningen är mera elevaktiva arbetssätt. Det är sant att det också förekommer mindre väl genomfört grupparbete eller enskilt arbete. Det kan bero på oklart formulerade uppgifter, dåligt genomtänkta direktiv, bristfälligt faktaunderlag och för lite handledning och hjälp till eleverna. Det kan säkert vara så att Skolinspektionen har kunnat se riktigt dåligt självständigt arbete. Elever som fått sitta och slussa siffror utan att förstå vad de gjorde. Det är lätt för en tillfällig besökare att upptäcka elever som inte lär sig något av ett elevaktivt arbete. Men det är svårt för en tillfällig besökare att upptäcka de skolsvaga elever som inte lär sig något av en katederlektion.

Det är enfaldigt att säga att katederundervisning eller självständigt arbete är bäst utan att nämna för vilka mål och för vilka ämnen arbetssättet är bäst. Det är det arbetssätt som är relevant för undervisningens mål som är bäst. Läraren behövs till exempel för att leda och motivera eleverna och förklara svårigheter för dem. Men det är otidsenligt att låta läraren förmedla information till eleverna genom katederundervisning. Eleverna kan nu få all tänkbar information genom nätet. Allt fler elever har nu en egen I-phone eller I-pad. Fördelen med detta är att även den skolsvaga eleven kan få läsa och tänka i egen takt. Men hen behöver hjälp av läraren att söka rätt på informationen och få förklaringar på det hen inte förstår.

När det gäller att lära elever att samarbeta, att ta ansvar eller tänka ut egna lösningar på problem så fungerar katederundervisningen också dåligt. Samma gäller när eleverna ska nöta in kunskaper som kräver repetition eller när de ska utöva olika former av estetisk verksamhet. Då är det elevaktiva arbetssätt som krävs.

Det är inte bara katederundervisning som kan vara både bra eller dålig. Man vänder sig till forskarna för att få veta vad elever behöver för att lära. Men forskning kan också vara bra eller dålig. Bra forskning utgår från iakttagelser av eleverna i arbete och försök att förstå deras tankar och känslor. Dålig forskning begränsar sig till att studera vad andra forskare skrivit. Det hjälpte inte att som den nya ikonen Hattie studera 500 andra forskares avhandlingar. Hans åsikter om vad eleverna behöver är ändå dåligt förankrade i verkligheten.

Det fattas också bra eller dåliga beslut om skolan. Besluten kan vara kloka och väl genomtänkta. Man har då förutsett vad de för med sig för konsekvenser för eleverna. Men vi har nu dessvärre fått se alltför många beslut som varken

varit kloka eller väl genomtänkta. Beslut som lett till förödande konsekvenser för många elever.

Jästen ska vara med från början

11.000 elever klarade i år inte kunskapskraven i matematik för årskurs 9. Detta trots att de haft mer än ettusen lektionstimmar i ämnet. Antingen är det fel på deras kunskaper. Eller är det fel på kunskapskraven. Skolverkets krav för betyget E, det vill säga godkänt, är som följer:

”Eleven kan lösa olika problem i bekanta situationer på ett **i huvudsak** fungerande sätt genom att välja och använda strategier och metoder med **viss** anpassning till problemets karaktär samt **bidra till att formulera** enkla matematiska modeller som kan tillämpas i sammanhanget. Eleven kan välja och använda **i huvudsak fungerande** matematiska metoder med **viss** anpassning till sammanhanget för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter inom aritmetik, algebra, geometri, sannolikhet, statistik samt samband och förändring med **tillfredsställande** resultat. Eleven kan redogöra för och samtala om tillvägagångssätt på ett **i huvudsak fungerande** sätt och använder då symboler, algebraiska uttryck, formler, grafer, funktioner och andra matematiska uttrycksformer med **viss** anpassning till syfte och sammanhang.”

Exakt detta är vad alla medborgare ska kunna när de lämnar skolan. Klart som korvspad, eller hur? Vem har användning för dessa kunskaper? Har du? Sanningen är att det inte behöver vara något fel på elevernas kunskaper.

Men uppenbart är att det är allvarliga fel på de krav som ställs på eleverna.

Hur vill skolministern lösa detta problem? Nej, kunskapskraven vill han inte rucka på. Men i teve visade han i går (8/1) sin handlingskraft. Han tänker tvinga de elever som inte klarar kunskapskraven att gå ytterligare ett år i skolan.

Björklund vill tvinga bottenlöst skoltrötta elever att gå ännu ett år i skolan för att de ska klara kunskapskraven. Hans lösningar på problemet har stora likheter med gumman som kastade in jästen efter degen i ugnen. De funkar inte heller. Det gäller att tillsätta såväl jästen som hjälpen till eleverna redan från början. Björklund skulle i stället kunna se till att eleverna från början får de förutsättningar de behöver. Att de får gå i mindre förskolegrupper och i mindre skolklasser där de kan bli sedda. Där de också kan få hjälp av speciallärare och annan stödpersonaltal att fylla igen luckorna i deras språkförståelse. I stället tvingar Björklund dem kvar i skolan ytterligare ett år. Det blir synd om eleverna. Och det blir synd om deras lärare.

Välgrundad skepsis till karriärlärarna

I en debattartikel i Pedagogiska Magasinet 3/2013 kritiserar Fredrik Alvéén huvudmännen för att de i så liten utsträckning vill införa nya lektorstjänster. Visst kan det synas märkligt att kommunerna inte utnyttjat möjligheten att anställa lektorer när staten erbjuder sig att stå för en del av deras lön. Man frågar sig hur de resonerat.

Kan det vara så att de trots att de inte skulle få så stor nytta av forskarutbildade lärare? Att de insett att de goda lärare de behöver är sådana som har aktuella och relevanta kunskaper om sådant som eleverna ska lära sig. Som är ambitiösa i sina lektionsförberedelser. Som är skickliga när det gäller att organisera elevaktivt arbete. Som kan ge varje elev det stöd den behöver. Som har humor. Som är rättvisa. Som tycker om eleverna och som bryr sig om dem. Frågan är om en forskarutbildning kan leda fram till sådana förmågor och egenskaper. Eller om det till och med kan vara tvärtom.

Kan det vara så att de ifrågasätter nyttan för eleverna av de avhandlingar som forskarna lagt fram? När man nu efterlyser mera forskning om hur eleverna ska lära sig läsa och räkna undrar de kanske vad de nu cirka 2 000 forskarutbildade lärarna sysslat med. Vad det är för utvecklingsprojekt som forskarna ska leda på deras skolor. Och hur de lärare som nu går på knäna på grund av alla arbetsuppgifter ska kunna hinna med att delta i dessa projekt.

Kan det vara så att de är oroliga för att deras andra lärare ska ha svårt att upptäcka den särskilda lärarskickligheten hos de nya kollegerna? Att lärarna ogärna vill underordna sig deras ledning. Att de ser snett på att karriärlärarna får så mycket mer i lön. Och att detta kan påverka deras vilja att anstränga sig i arbetet.

Kan det vara så att de inte tror att karriärtjänsterna har tillkommit för att eleverna ska lära sig bättre? Att de inrättats för att ge arbete åt de 2 000 forskarutbildade lärare som saknar fast anställning vid våra högskolor. Detta är ju vad ensamutredaren av dessa tjänster antytt i ett reportage i Lärartidningen. Om de höga lönerna skulle ha tillkommit för att ge lärarna högre status och locka unga studenter in på lärarbanan så skulle väl alla lärare fått del av dem. Inte bara någon tiondel av lärarkåren.

Visst behövs det goda handledare som kan vägleda nya lärare och hjälpa kolleger som har problem. Men behövs det en forskarutbildning för att bli en god handledare? Ansvariga i kommunen kanske föredrar framgångsrika lärare som länge levt bland och för elever i skolan. Lärare som är bra på att analysera konkreta ämnesdidaktiska frågor och som har lätt att samarbeta.

Om man inom kommunerna resonerat i sådana banor så är det ju lätt att förstå deras svala intresse för att inrätta lektorstjänster.

Flum i skolan

Otaliga gånger har Björklund använt begreppet flum för att nedvärdera den socialdemokratiska skolpolitiken. Anmärkningsvärt med tanke på att den senaste socialdemokratiska läroplanen kom på sextitalet medan de alla de fyra följande läroplanerna har lagts fram av borgerliga regeringar. Vad Björklund avser med begreppet flum har han aldrig preciserat. Begreppet flum i skolan är inte nytt och det har tolkats på olika sätt. Med anledning av att den så kallade Kunskapsrörelsen använde ordet flum i sitt motstånd mot Läroplan 80 skrev jag nedanstående artikel för Skolvärlden nr 15 1987. Där preciserade jag ett antal företeelser i skolan som jag tyckte kunde betecknas som flum. I många av dessa avseenden har Björklunds skolpolitik sedan kommit att förvärpa detta flum.

”För ett par år sedan publicerade den flitige Skolvärlden-medarbetaren Lennart Svedin en artikel med den något magistrala rubriken ”Den som talar om pedagogiskt flum bör ha en uppfattning om ordets innebörd.” I SV nr 1/87 infördes ett reportage från en av LR arrangerad konferens dit Svedin inbjudits för att återigen upprepa sina synpunkter på pedagogiskt flum. Svedin har uppenbarligen ett behov av att skilja mellan vanliga, hyggliga pedagoger(dit han själv givetvis hör) och flumpedagoger.

I Skolvärldenartikeln fångar Svedin in flumläraren. Det är han, som ”förringar behovet av fasta, gemensamma kunskaper, drar den felaktiga slutsatsen att man inte kan lära

sig allt; alltid tycker att kommunens soptipp är viktigare än Platon; känner ovilja inför förhör och kunskapskontroll, betyg och examination; skyr strikta och strukturerade ämnesstudier och i stället svärmar för övergripande projekt.”

Jag har svårt att tänka mig att det finns någon sådan lärare. Men visst förekommer det flum i skolan. För mig har dock ordet en annan innebörd än för Svedin. Jag utgår ifrån att ordet flummig innebär motsatsen till skärpt, logisk och rationell. Flum kan också definieras på följande sätt: Skolan ska sträva efter att ge eleven en så god personlighets- och kunskapstillväxt som möjligt. Det ges ett antal ofrånkomliga premisser för skolans arbete. Att inte handla i konsekvens med dessa skolans mål och premisser är flum.

Här följer nu ett antal exempel på flum:

Övergripande mål. Eleverna ska i möjligaste mån utvecklas till självständiga, ansvarstagande, kritiska och kreativa medborgare. Detta är inte något som någon svärmare på SÖ hittat på. Alla borde inse att dessa mål mer än någonsin motsvarar verkliga behov hos eleverna, eftersom de tillhör den generation som ska rädda en undergångshotad värld. Personlighet formas. Den som ges ansvar lär sig ta ansvar. Den som lärs att ifrågasätta ifrågasätter. Men den som blir auktoritärt behandlad blir beroende av auktoriteter och blir själv auktoritär. Den som i årtal enbart lärts att reproducera andras kunskaper görs inte kapabel att producera egen kunskap. När en lärare förhånar eller motarbetar och i sitt arbete negligerar läroplanens övergripande mål är det värre än tjänstefel, det är flum.

Självständiga arbetssätt. Olika mål kräver olika inläringssituationer. Att genom katederundervisning utveckla elevernas förmåga att ta ansvar, samarbeta, tänka kritiskt och bli kreativa är dömt att misslyckas. För att dessa

mål ska nås krävs mera självständiga arbetssätt. Med självständiga arbetssätt avser jag här sådant som elevens enskilda arbete, gruppdiskussioner, informationsinsamling enskilt eller i grupp, betingsarbeten, temastudier och projekt. De övergripande målen är obligatoriska och självständiga arbetssätt är de mest relevanta inlärningsituationerna för dem. För många viktiga kunskapsmål krävs också inslag av självständigt arbete för att eleverna ska kunna förstå och tillämpa det de lär sig. Att hävda lärarens rätt att utesluta självständiga arbetssätt med hänvisning till sin suveräna rätt att själv bestämma arbetssätt efter egen läggning och övertygelse är därför flum.

Begränsning av kursinnehåll. Inläring tar tid. Eleven måste få vända och vrida på nya informationsbitar och passa in dem i sitt tidigare erfarenhets- och kunskapsmönster om informationen ska bli till kunskap och den nya kunskapen ska bli varaktig. Eftersom tiden för undervisningen är begränsad måste också målen för undervisningen begränsas så att varje mål får den tid som krävs. Bara en bråkdel av den mängd delmoment som kursplanerna vanligen omfattar kan hinnas med på ett meningsfullt sätt. Eftersom den traditionella läroboken normalt upptar kursplanernas samtliga delmoment, måste innehållet i den sovras kraftigt. Endast om läraren lyfter bort de mindre relevanta delmomenten kan eleverna få tid att tillämpa självständiga arbetssätt och hinna smälta ny kunskap. Om läraren kör igenom läroboken från pärm till pärm och anpassar tempot mera efter sin egen förmåga att lära ut än elevernas förmåga att lära in så får eleverna endast kortvarig behållning av det de lär och det är flum.

Individualisering. Inläring tar olika lång tid för olika elever. Eleverna är utrustade med olika kunskaps- och erfarenhetsmönster och de arbetar olika snabbt. För att eleven ska kunna lära sådant som han/hon har förutsättningar

att lära och kunna göra det i egen takt fordras ett arbets-sätt som möjliggör en individualisering. Att låta eleverna lära samma innehåll på samma sätt och i samma takt innebär att en del elever tycker att det går för snabbt och är för svårt medan andra elever tycker att det går för långsamt och är för enkelt för att vara stimulerande. För båda grupperna blir kunskapstillväxten dålig. Att mestadels använda arbets-sätt som omöjliggör en individualisering är därför flum.

Elevernas rätt till framgång. En grundläggande förutsättning för bra kunskapstillväxt är att eleverna får lyckas med det de studerar. Framgång föder framgång. Misslyckande föder misslyckande. Om läraren ger eleverna en undervisning som är för svår för dem, om han tvingar dem att tänka och arbeta i ett högre tempo än de klarar av, om han framhåller deras misstag och brister men icke deras framsteg och förtjänster, om han jämför dem med mera framgångsrika kamrater. Om han gör detta bäddar han för många elevers misslyckande, knäckta självförtroende och hämmade kunskapstillväxt och det är förvisso flum.

Arbets-klimat och arbetsmiljö. Bra relationer i nya klasser uppstår inte utan ansträngning och de kan ej heller bibehållas utan ansträngning. De bygger på att alla snabbt lär känna och förstå varandra väl och därigenom börjar tycka om eller i varje fall acceptera varandra. Lärarna måste medvetet arbeta för detta och låta det ta sin tid. Man låter snålheten bedra visheten om man inte ger sig tid att skapa denna viktiga plattform för studierna. Man låter också snålheten bedra visheten om man låter elever och lärare arbeta i lokaler med dåligt ljus, dålig ventilation, dålig akustik, obekväma möbler och trist färgsättning och med gamla solkade, utslitna läromedel. Att använda sådana lokaler och läromedel och att försumma det kontaktskapande arbetet är flum.

Ytinlärning och djupinlärning. Elevens inställning till studierna är avgörande för den behållning han/hon får av dem. Studerar eleven med inriktning att kunna återge detaljerade minneskunskaper (så kallad ytinlärning) blir han/hon också bättre på att inom kort kunna återge detaljerad minneskunskap än om han/hon studerar samma kurs med inriktningen att i stort förstå resonemang och sammanhang (så kallad djupinlärning). Undersökningar visar dock att den som inriktar sig på djupinlärning efter något år inte bara har bättre förståelse utan också ett större förråd av minneskunskaper. En konsekvent ytinlärning undergräver elevernas respekt och motivation för studier. Elevens inställning styrs av provens utformning. Minneskunskaper är lättare att mäta än förståelse och tillämpningsförmåga. Om man låter proven domineras av minneskunskapsfrågor får man kanske en skenbart större rättvisa men samtidigt en sämre inlärning. Därför är sådana prov flum.

Betygen och kunskapstillväxten. Kraven på graderad betygssättning av eleverna förutsätter en "rättvis" mätning av elevernas kunskaper och en jämförbarhet. Detta medför att alla eleverna i klassen normalt får prov på samma kursinnehåll vid samma tidpunkt. Härigenom omöjliggörs det nödvändiga hänsynstagandet till den enskilde elevens förutsättningar och studietakt. Ytinlärningen är mycket lättare att mäta än djupinlärningen. Därför får den graderade betygssättningen i praktiken till följd att elevernas inriktning förvrids från den mera kunskapsgivande djupinlärningen till ytinlärningen. Graderad betygssättning innebär att eleverna ideligen jämförs med varandra och att hälften av dem snart får klart för sig att de tillhör den sämre hälften. När dessa elever trots ansträngningar och framsteg finner att de likväl får låga betyg kan de inte längre uppleva studierna som framgångsrika. Att stämpla eleverna med graderade betyg medför sålunda att viktiga

förutsättningar för god kunskapstillväxt spolieras och därför är den graderade betygssättningen flum.

Betygen och urvalet. Graderade betyg sägs vara nödvändiga för urvalet till kommande utbildningar. Vid urvalet bör de elever som har bäst förutsättningar att klara såväl den aktuella utbildningen som den kommande yrkesutövningen väljas. Endast den mottagande utbildningen respektive arbetsgivaren känner till vilka kunskaper och egenskaper som krävs. Ett relevant urval kan alltså bara göras av dem. Att använda de för ändamålet odugliga skolbetygen till urvalsgrund är därför flum.

Kraven och kunskapsbristerna. De elever som uppvisar allvarliga kunskapsbrister efter grundskolan är de elever för vilka den grundläggande undervisningen gått för fort eller varit för svår. På dessa elever har det ställts för höga krav i förhållande till deras referensramar, studietakt och övriga förutsättningar. Att försöka komma tillrätta med kunskapsbrister som uppstått på detta sätt genom att ställa ännu högre krav på eleverna är flum.

Motivationen och kunskapstillväxten. En förutsättning för varaktig kunskapstillväxt är att lärandet upplevs som meningsfullt. Om eleverna får lära sig sådant som de vill och behöver lära sig kan studierna vara ansträngande men likväl upplevas som intressanta och lustfyllda. Men intresset kan inte väckas och släckas hur många gånger som helst. Bli eleverna avbrutna i sitt intresse fyra till sex gånger om dagen och tvingade till att intressera sig för något annat blir det allt svårare att mobilisera och vidmakthålla intresset. När intresset väl är dött så upplever både elever och lärare det som en befrielse när varje 40-minuterssnutt gått till ända. Ju mer skolarbetet framstår som ett tvång, ju mer eleverna tvingas läsa för prov och betyg och inte för meningsfull kunskap, desto sämre blir kunskapstillväxten.

Om eleverna upplever att de jobbar för betyg och inte för kunskap så blir också deras behållning av studierna till stor del bara betyg och inte kunskap. Att göra lärandet till ett tvång i stället för till lust är ett oförlåtligt flum.

Lösning och skenlösning. Våld och mobbning är symtom på missförhållanden i skola och samhälle. Det finns inga genvägar till lösning av dessa problem. Det krävs framför allt en skola där alla har en chans att lyckas, en trygg skolmiljö och positiva fritidsalternativ. Att införa våldskommittéer, skolpolis, ordningsbetyg och utestängningar är bara skenlösningar och därför flum.

Fortbildningens innehåll. En viktig anledning till att utvecklingen och användningen av nya arbetssätt i skolan går så trögt är att lärarna inte behärskar metodiken för dem. Häromåret gjordes en omfattande undersökning om lärarnas arbetssituation, Nordstress. Den visade att de brister i förmåga som lärarna upplevde som allvarliga gällde svårigheterna att agera inför klassen och att få kontakten med eleverna att fungera bra. Brister i ämneskunskaper ansåg man inte att man hade några större problem med. Det är svårt att på egen hand tillägna sig ett nytt arbetssätt eller en ny teknik eller nya attityder i elevkontakt. Att fräscha upp och komplettera ämneskunskaperna med hjälp av facklitteratur, språkresor osv är normalt mycket lättare för lärarna. Att disponera lejonparten av skolans fortbildningsresurser på ämnesfördjupning i stället för pedagogisk utveckling är därför flum.”

Detta skrev jag för 27 år sedan. Det mesta av det tycker jag nog är relevant för dagens skoldebatt också. Men begreppet flum använder jag inte mer. Det har Björklund nött sönder.

Snålheten bedrar visheten

11 000 elever misslyckades i år att få tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet. Några av dessa elever har invandrarbakgrund. Några är bokstavs barn. Men det stora flertalet är vanliga svenska barn med lågutbildade föräldrar.

På sjuttioalet undervisade jag elever på Distribution och Kontorslinjen (DK). På den linjen kom alla in, hur låga betyg de än hade. På min skola testade man elevernas språkförståelse. Eleverna på Musiklinjen fick det bästa resultatet, 65 poäng av 70 möjliga. Mina elever fick i genomsnitt 30 poäng. Ingen av mina elever hade invandrarbakgrund, någon av dem kan möjligen ha haft en bokstavskombination, men sådant kände man ju inte till då.

Nu talas det mycket om hur man ska hjälpa invandrarbarnen och bokstavs barnen. Men om det stora flertalet skolsvaga elever talas det mindre om. Om hur man ska kunna hjälpa dem att lyckas i skolan och få dem att uppleva den framgång som är en förutsättning för att de ska bli motiverade att anstränga sig i läroarbetet. För dessa elever och deras språkförståelse skulle det hjälpa med mindre förskolegrupper och fler speciallärare och annan stödpersonal. Men det kostar tydligen mer pengar än vad flertalet kommuner anser sig ha råd med.

Ett billigare sätt att hjälpa dem vore att slopa det fria skolvalet. Då skulle skolorna i utsatta bostadsområden

slippa förlora resurser genom bortfallet av elevpengar. Och de skolsvaga eleverna skulle få behålla draghjälp från de mera framgångsrika klasskamrater och de engagerade lärare som nu lämnar deras skola. Ett annat sätt vore att låta eleverna använda arbetssätt där de hinner tänka i sin egen takt i stället för i lärarens. Och att låta dem slippa den betygsstämpling som gör att de mister självförtroendet och hindrar dem från att gå något gymnasieprogram.

Detta kräver dock att man bryter mot Björklunds skolpolitik. Det kostar inte så mycket pengar. Frågan är vad det kostar om man inte gör denna omläggning av skolpolitiken. Många av dessa elever hamnar i ett farligt utanförskap när de inte har någon skola eller något arbete att gå till, när de har ont om pengar och saknar egen lägenhet. Ett utanförskap som lätt leder till gäng där man missbrukar droger, stjälar och rånar, prostituerar sig, bränner bilar och skolor, misshandlar och skjuter ihjäl. Leif G.W. Persson uppskattade på 80-talet samhällets kostnad för varje ungdom som hamnar så snett till något mellan 10 och 15 miljoner kronor för vård, rättsväsende, fångvård, försäkringar osv. Nu lär denna kostnad vara avsevärt högre. Men värre än samhällets kostnad är den förlust av livskvalité som dessa ungdomar drabbas av.

Det våras för Hattiefnattarna

Det finns ett par tusen forskarutbildade lärare i landet. En försvinnande liten andel av deras avhandlingar grundar sig på iakttagelser och försök i klassrum. Alltför många grundar sig på studier av andras avhandlingar. Mästaren i denna genre heter Hattie. Han bygger sina rekommendationer om skolan på inte mindre än 500 forskningsrapporter från hela världen.

Man kan studera verksamheten i skolan utifrån eller inifrån. Det vanliga är nu att forskarna studerar skolorna utifrån när man försöker komma fram till vad som utmärker framgångsrika skolor. Åsikterna om vad som är en framgångsrik skola varierar. Det resultat forskarna kommit fram till varierar också. Vilka av åtgärdsförslagen i rapporterna som Hattie lägger vikt vid och för vidare avgörs av hans personliga värderingar. En annan forskare skulle med dessa rapporter som grund ha kunnat komma fram till helt andra åtgärdsförslag. Sanningen om vad elever behöver för att lära bra och må bra finner man inte genom en kompromiss mellan aldrig så många studier.

Om man studerar verksamheten i skolorna utifrån fastnar man lätt i skolans utanpåverk. Man kan vid sina besök se hur rektorn uppför sig och hur lärarna undervisar. Man får också veta vilka resultat eleverna har fått på betygsprov. Skolministern, Skolinspektionen och andra konservativa

skoldebattörer hänvisar nu till Hattie när de för fram sin syn på vad eleverna behöver. Rektorn ska peka med hela handen. Lärarna ska ägna sig åt katederundervisning. Man ska ställa höga krav på eleverna. Deras kunskaper ska tidigt utvärderas genom graderade betyg.

Om man studerar verksamheten i skolorna inifrån får man en helt annan bild av vad eleven behöver för att lära sig bra och må bra. Hen behöver tid att tänka i sin egen takt. Hen behöver finna lärandet meningsfullt, det vill säga att hen kan ha nytta eller glädje av det hen lär sig. Hen behöver uppmuntran och framgång. Det senare förutsätter att hen tidigt får hjälp till den språkförståelse hen kan behöva.

Om man studerar verksamheten i skolan inifrån får man också en annan bild av hur en rektor och en lärare bör vara för att bli framgångsrika och omtyckta. Rektorn ska inte peka med hela handen utan lyssna till vad lärare och elever har att säga och fatta beslut i en demokratisk ordning. Läraren behöver inte vara någon briljant föreläsare, sprängfylld med ämneskunskaper. Men hen ska vara ambitiös, skicklig att organisera elevaktivt arbete, ha humor, vara rättvis, tycka om eleverna och bry sig om dem.

Det är sådana lärare och en sådan skolledning som eleverna behöver. Men så länge som makthavarna i skolan lutar sig mot Hattie lär de inte få det.

Dagens Nyheter delaktighet

Eleverna lär sig allt mindre i skolan. Eleverna mår allt sämre. Över hälften av eleverna lider av stress och oro för att inte få tillräckligt bra betyg. Många misslyckas. De får inte ens fortsätta till gymnasium.

Alltfler ungdomar råkar illa ut. Man skadar sig själva, blir kriminella eller prostituerar sig. Bilar och skolor brinner. Man till och med skjuter och sticker ihjäl varandra. Finns det något samband mellan allt detta och att så många elever misslyckas i skolan?

Det är i år 11 000 elever som inte får gå ett gymnasieprogram. Är det någon naturlag som säger att så många elever ska misslyckas i skolan och i livet? Har det alltid varit så? Eller har det att göra med att det fattats dåliga beslut i skolpolitiken?

Faktum är att det fattats en rad beslut som har försvårat för elever att lyckas i skolan. Detta gäller särskilt elever från hem utan studievana. De dåliga besluten avser bland annat det fria skolvalet, det utökade utrymmet för matematikundervisningen, de tidigarelagda och mera fingraderade betygen, den rekommenderade katederundervisningen och den teoretiserade lärarutbildningen

Hur kommer det sig att Björklund har kunnat driva igenom alla dessa dåliga beslut? En viktig orsak är det mas-

siva stöd som han fått av Dagens Nyheter och dess tidigare chefredaktör Hans Bergström. Denne visste lika litet om förutsättningarna för lärande som Björklund. Han drev tillsammans med den så kallade Kunskapsrörelsen en kampanj mot den skola som formades i Läroplan för grundskolan 1980. Han banade inte bara vägen för Björklund utan också för den omfattande privatiseringen av skolan.

Det saknas inte röster som opponerat sig mot Kunskapsrörelsen och Björklunds skolpolitik. Men dessa röster har inte kunnat göra sig hörda. Det är Dagens Nyheter debattsida som sätter agendan för skoldebatten. Björklund har där i ett dussintal artiklar fått lägga fram sin förlegade syn på kunskaper och elever. Efter varje artikel har han inbjudits till teves soffor för att där lägga ut texten om det han tror och tycker om skolan. Det har blivit hans syn som i stor utsträckning kommit att prägla bilden av skolan i allmänhetens ögon.

När undertecknad sänt in ett dussintal debattartiklar om skolan till DN:s debattsida har jag varje gång fått till svar att man inte kan ta in artikeln, *bland annat* på grund av utrymmesbrist. Samma öde har drabbat ett antal andra skribenter som opponerat sig mot Björklunds skolpolitik.

Om DN:s debattsida hade öppnats för en verklig debatt om skolpolitiken och inte bara fungerat som ett språkrör för Björklund, hade många olyckliga beslut kunnat undvikas. Då hade också många elever sluppit misslyckas i skolan. Färre elever hade berövats möjlighet till ett bra liv och färre elever hade dukat under. För att så inte skett bär Dagens Nyheter ett tungt delansvar. Min förhoppning är att tidningen nu ska ta sitt ansvar och bidra till att skolan kommer på rätt köl igen. Nu när Bergström flyttat till Florida med sin hustru och hennes halva miljard i vinstpengar från sin friskola.

Gubbnäll om ungdomen

Sossarna bär skulden för PISA-raset. Eller lärarna. Eller föräldrarna. Eller eleverna. Eller tidsandan. Eller kommunaliseringen. Bara inte Björklunds skolpolitik. Självutnämnda skolexperter som David Eberhard säger sig veta detta. Och Björklund själv vet. Hans recept för att vända utvecklingen är ännu tidigare betyg, ännu mer katederundervisning och ännu högre krav på eleverna.

Det finns föräldrar som är lågutbildade. Trångbodda. Fåordiga. Som har problem med ekonomi och hälsa. Som inte orkar ge sina barn det stöd de behöver.

Det finns elever som har för dåligt ordförråd för att förstå allt som lärarna säger. Som ideligen misslyckas på betygsprov. Som tappar självförtroendet och lusten att lära. Som slutar anstränga sig. Som långleds under lektionerna. Som börjar skolka eller stöka till det i klassen.

11 000 elever i årskurs 9 blev i år utsorterade från gymnasiestudier på grund av betygen. Det är dessa elever som drar ner PISA-resultatet. De blir inte hjälpta av ropen på hårdare krav eller av mera katederundervisning och mera betyg. Tvärtom. De skulle däremot ha behövt flera stödlärare och mindre barngrupper och skolklasser. Men det är ju billigare att gnälla på ungdomen.

Hjärnkrympning

Häromdagen (5/2) visade man ett program på Kunskapskanalen som hette Tristessens risker. Forskare hade kunnat leda i bevis att det är farligt att ha tråkigt, att delar av hjärnan krymper. Visst har vi väl alla någon gång talat om hur själsmördande tråkigt något är. Men vi har inte förrän nu vetat att det ligger en verklighet i detta uttryck.

I programmet visade man hur man kommit fram till att vår tidsuppfattning rubbas när vi har tråkigt. Den tid som vi till exempel suttit i ett väntrum utan sysselsättning förefaller oss mycket längre än vad klockan visar. Och vi kan lätt erinra oss situationer när vi tyckt att tiden stått still. När det gått tillräckligt länge utan att något av intresse händer blir vi rastlösa. Vi måste hitta på något. Jag tänker till exempel på hur jag klottrat hela kollegieblock fulla med figurer medan jag tvingats sitta överksam under kollegiesammanträden och årsmöten. Att lyssna på dagordningar och protokollsuppläsningar kan vara mycket tråkigt. Men att klottra ner kollegieblock är ju harmlöst. Det stör ju ingen.

De flesta av oss har minnen av hur tråkigt det kunde vara i skolan. Hur långsamt tiden gick när läraren malde på, förhörde läxan och gjorde genomgångar av nya läxor. Vissa elever kunde sina läxor och hade lätt att följa med i lärarens genomgångar. För dem gick inte tiden lika sakta. Andra elever hukade sig för att slippa få frågan. De hade svårt att hinna med och förstå det läraren sade. Så småningom försökte de inte ens att följa med vid hens

genomgångar. För dem blev lektionerna oändligt långa och tråkiga. Av ren självbevarelsedrift såg en del av dem då till att det hände något. De kunde ta på sig rollen som rolighetsministrar, stoja och reta läraren på olika sätt. De stämplades av lärarna som odisciplinerade rötägg och de blev bestraffade med kvarsittning, anmärkningar och nedsatta ordningsbetyg. Men straffen gjorde bara att de hatade skolan ännu mer.

Det är inte bara de skolsvaga eleverna som kan ha det långtråkigt i skolan. Ju mer enformiga lektionerna blir och ju mer eleverna förväntas vara passivt mottagande, desto tråkigare blir det. Dewey och de andra aktivitetspedagogerna visste inte att tråkigheten kunde skada hjärnan. Men de insåg att eleverna lärde sig bättre och mådde bättre om lektionerna blev mera omväxlande och eleverna mera aktiva.

Dewey skulle gråta om han fått veta att en skolminister hundra år senare deklarerade att lärarens uppgift var att förmedla kunskaper till eleverna. Som om de vore tomma kärl att hålla kunskap i. Och hur innehållet i undervisningen begränsades till mätbara kunskaper och bestämdes av mycket detaljerade kursplanemål och betygskriterier. Och hur sorteringen av eleverna skedde allt tidigare genom graderade betyg. Betyg som satte misslyckandet i system för de elever som inte kompenserats för brister i språk och stöd hemifrån. Elever som blev dömda till en mångårig tillvaro i tristess.

Många av dessa elever förlorar inte bara en del av sin hjärnkapacitet genom långtråkigheten. De blir också dömda till ett händelsefattigt liv efter skolan. De saknar fortsatt utbildning, de saknar jobb och de saknar pengar. De kan känna ett oerhört starkt behov av att något händer i deras liv. Detta kan vara en förklaring till att så många

ungdomar deltog i kravallerna vid EU-toppmötet i Göteborg, att så många ägnar sig åt ett meningslöst fotbollsvåld, att så många skadas genom våld i kriminella gäng och att så många flyr från tristessen in i ett drogberoende.

Skolministern har framhållit Sydkorea som ett mönsterland. Ett land som lyckades utmärkt i de omdiskuterade PISA-mätningarna. Nyligen besöktes Sverige av en delegation skolfolk från Sydkorea. Dessa blev förvånade över att se svenska elever som verkade glada och som frimodigt diskuterade med lärarna. Tillvaron för eleverna i Sydkorea präglas av hård disciplin, tidiga betyg, katederundervisning, faktaplugg och långa läxor. Att eleverna så sällan visar tecken på glädje är lätt att förstå. Frågan är vad enformigheten i skolan gör med deras hjärnkapacitet?

Vad är viktigast? Att eleverna kan svara bra på PISA-frågor? Eller att de är glada och frimodiga. Att de är självständiga och kreativa, att de kan samarbeta och tänka kritiskt? Att de kan känna lust att lära?

Vi har haft en bra skola. Men alliansens skolreformer leder skolan åt fel håll. De samverkar till att föra skolan åt Sydkorea-hållet. Och de gör skolan ännu tråkigare för alla elever men framför allt för de skolsvaga eleverna. Nu har vi fått veta att de därigenom också skadar elevernas hjärnkapacitet.

Behöver eleverna lära sig mer matte?

Eleverna måste lära sig mer matte sägs det. Därför behöver de fler mattelektioner. Då behövs det fler mattelärare. Men stämmer detta? Eleverna får redan över tusen mattelektioner i grundskolan. Och frågan är vilken matte eleverna behöver kunna.

Vid ett stort antal sammankomster som jag lett med lärare och föräldrar har jag frågat vilken matte som de haft användning för utöver de fyra räknesätten, procenträkning, överslagsberäkning, lite enkel statistik och en enkel ekvation. En handfull av åhörarna har då räckt upp handen. När jag bett dem som var tekniker, forskare eller mattelärare att ta ner händerna igen så har ingen längre haft någon hand uppe.

Det finns elever som har lätt att lära sig matte. De kan sägas ha mattesinne på samma sätt som andra elever kan ha fått bollsinne eller musiköra. Självklart ska dessa elever få möjligheter att fördjupa sina mattekunskaper för att så småningom bli till de tekniker och forskare som landet behöver.

Men det stora flertalet elever har inte ett sådant mattesinne. Vad gott för det med sig att tvinga dem att lära sig mera skolmatematik? 15 000 elever klarar nu inte kunskapskraven i matematik. Vilka krav är det de inte når

upp till? Detta är vad Skolverkets ämnesexperter kräver för *godkänt* betyg, (E), i matematik i årskurs 9:

”Eleven kan lösa olika problem i bekanta situationer på ett **i huvudsak** fungerande sätt genom att välja och använda strategier och metoder med **viss** anpassning till problemets karaktär samt **bidra till att formulera** enkla matematiska modeller som kan tillämpas i sammanhanget. Eleven kan välja och använda **i huvudsak fungerande** matematiska metoder med **viss** anpassning till sammanhanget för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter inom aritmetik, algebra, geometri, sannolikhet, statistik samt samband och förändring med **tillfredsställande** resultat. Eleven kan redogöra för och samtala om tillvägagångssätt på ett **i huvudsak fungerande** sätt och använder då symboler, algebraiska uttryck, formler, grafer, funktioner och andra matematiska uttrycksformer med **viss** anpassning till syfte och sammanhang.”

Döm själv! Kan du detta? Hur många elever behöver kunna detta efter skolan? Även de skolsvaga eleverna måste nu ägna lång tid åt att förgäves försöka lära sig denna matte. Tid som de i stället kunnat ägna åt något som de kunde få glädje och nytta av att kunna.

Björklund har nu valt att ge eleverna ytterligare 120 mattelektioner utöver de 1 020 som de redan har i grundskolan. Eftersom det råder brist på mattelärare vore det rimligt att i stället minska både kunskapskraven och antalet mattelektioner för det stora flertalet elever. Därmed skulle man också minska behovet av mattelärare. Och man skulle minska antalet elever som får sitt självförtroende knäckt av för höga kunskapskrav. Detta vore en bättre lösning än att muta lärarkandidater med en bonus på 25 000 kr om de väljer att bli lärare i matte. Man kan för övrigt fråga sig om eleverna är betjänta av att få lärare som på

grund av bonusen valt att undervisa i matematik i stället för i ämnen som de är mer intresserade av.

Varför ska eleverna göra läxor?

I programmet Debatt i teve den 19/9 ansåg flera debattörer från högerhåll att man måste ge eleverna mera läxor. De skulle lära sig arbetsdisciplin. Det räckte inte med de kunskaper de fick under lektionerna i skolan om de och Sverige i framtiden skulle kunna hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. Bland alla högröstade tyckare och självutnämnda experter fick också en i ämnet väl insatt debattör en chans att yttra sig. Den forskare som mer än andra studerat läxläsningen och dess effekter konstaterade att de varaktiga kunskaper som läxläsningen kunde tillföra eleverna var av försumbar omfattning.

Om nu inte eleverna lär sig så mycket mera genom läxorna, varför har vi dem då? Har inte eleverna samma behov av avkoppling och återhämtning efter skoldagen som de vuxna har efter arbetsdagen? Dessutom ska de ju på sin fritid finna vägar till intressen som idrott, musik, natur, politik osv. De behöver utveckla sociala relationer med familj och kamrater.

Dessvärre för systemet med läxor med sig en rad negativa effekter för såväl den enskilde eleven som för samhället. Eleverna får mindre tid och energi över för allt det, som de borde få använda sin fritid till. Många elever stressas till ohälsa när de inte får den återhämtning de behöver. Över hälften av alla elever säger sig känna stress i skolarbetet

och oro att inte kunna motsvara de krav som ställs på dem. De pressas av många och långa läxor och talrika betygsprov. Skolskötorskor vittnar om olyckliga och sönderstressade elever som till och med använder stimulantia för att orka plugga på nätterna.

Att sätta så hård press på eleverna är inte att se till barnens bästa. Det är inte heller att se till samhällets bästa. Det är ett stort problem att klyftan mellan fattiga och rika nu växer i landet. Läxorna bidrar till denna utveckling. Redan tidigare fick eleverna i familjer med studiebakgrund mycket mera stöd och hjälp med läxorna än andra elever. Genom RUT-avdragen har detta försprång ökat. De privilegierade eleverna får mycket hjälp att klara betygsprov. Genom de betyg de får hamnar de främst i kön till eftertraktade utbildningar och jobb. Detta kan vara en förklaring till att man från borgerligt håll slår vakt om såväl läxorna som betygen.

Det är harmoniska och handlingskraftiga medborgare med gott självförtroende och användbara kunskaper som behövs för att Sverige ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen. Inte sönderstressade och osäkra människor fullproppade med fragment av inpluggade ämneskunskaper. Därför bör eleverna bara i undantagsfall ges hemläxor.

Skolpolitiken förstör många elevers liv

I söndags kväll framträdde Hägglund som den siste i raden av partiledare som öppnade sina hjärtan för en psykolog i teve. På frågan om partiets ideologi upprepade han som ett mantra det som alla de andra partiledarna också sagt: Alla människors lika värde. Värna om de svaga. Men varken politiker eller ledarskribenter verkar ha tillmätt skolsvaga elever samma värde som andra elever. Man har inte värnat om dem heller. Tvärtom.

11 000 elever klarar inte kunskapskraven. Det är elever som från hemmet inte fått med sig det språk och det stöd som de skulle behövt för att lyckas i skolan. Om dessa elever kan man i skolan säga att de är svaga, långsamma, obegåvade eller lata. Men utanför skolan är de varken svaga, långsamma, obegåvade eller lata. Det är skolan som får dem att framstå så för att det där ställs krav på dem som de inte klarar. Det är skolan som gör dem svaga. Därför kallar jag dem skolsvaga elever. Det beror inte på någon naturlag att dessa elever misslyckas i skolan. Det beror på politiska beslut. De nya skolreformerna har gjort det mycket svårare för de skolsvaga eleverna att lyckas i skolan.

Det fria skolvalet har gjort att skolor i socialt utsatta områden förlorat skolpengar som kunnat användas till att anställa stödpersonal för skolsvaga elever. Dessa har också

förlorat den draghjälp de kunnat få genom engagerade lärare och framgångsrika klasskamrater som lämnat skolan.

De graderade betygen gör att skolsvaga elever tvingas att ideligen jämföra sina prestationer med mera lyckligt lottrade kamraters. De tvingas delta i betygsprov på sådant som de inte kunnat lära sig. Deras misslyckanden gör att de tappar självförtroende och lust att lära. Ju tidigare de får betygen, desto större blir skadan.

Den utökning av katederundervisning som nu rekommenderas gör det svårare för skolsvaga elever. Läraren kan bara tala med ett och samma språk och i ett och samma tempo för alla elever. De skolsvaga eleverna förstår inte alla orden och deras tankar hinner inte med i lärarens takt. Därför halkar de efter.

De ökade kraven på kunskaper i matematik har starkt bidragit till att de skolsvaga eleverna misslyckas. Kraven verkar anpassade för elever med utpräglat mattesinne. (Se Skolverkets kunskapskrav för godkänt betyg i årskurs 9) De skolsvaga eleverna tvingas använda en stor del av skoltiden till att förgäves försöka lära sig en matte som de ändå inte kommer att ha användning för.

Andra reformer har också på olika sätt bidragit till att försämra de skolsvaga elevernas inläring. Dit hör teoretiseringen av lärarutbildningen, lektorstjänsterna och lärarlegitimationerna.

De skolsvaga elevernas kunskapsbrister utgör skolans stora problem. Man skulle därför förvänta sig att skolmyndigheterna gjorde allt för att underlätta för dessa elever att lyckas i skolan. Hur kan man förklara att de i stället gör så mycket som försvårar för de skolsvaga eleverna. En förklaring är att dessa elever och deras föräldrar tillhör en marginaliserad grupp. De har svårt att göra sina röster

hörda. De utgör inte någon större väljargrupp. Många av de skolbeslut som fattats har gynnat starkare väljargrupper. Tack vare de graderade betygen kan till exempel föräldrar med bättre utbildning och ekonomi hjälpa sina barn till en plats först i kön till attraktiva utbildningar.

Många skolsvaga elever är av segt virke. De klarar sig bra i livet trots att de misslyckats i skolan. Att elever lämnar skolan med luckor i sitt förråd av mätbara kunskaper är ingen katastrof. Det kan de leva med. Det allvarliga är om deras självförtroende och framtidshopp malts ner av alla misslyckanden i sorteringskolan. Många hamnar genom betygsspärren i ett utanförskap utan skola eller jobb att gå till och utan egen bostad och pengar. Risken är att de då söker sig till kriminella gäng där de kan få uppskattning. Detta leder lätt till att de får ett sämre och kortare liv, präglad av missbruk, brottslighet och prostitution. Några förkortar också sina liv genom att begå självmord. Om skolpolitiken underlättat i stället för försvårat för skolsvaga elever att lyckas i skolan skulle många förstörda liv kunnat räddas.

Två väsentliga frågor

I ett inlägg på bloggen Skola och Samhälle den 15/9 frågade någon hur och av vem som lärares förmågor ska mätas. Detta är två centrala frågor som äger bäring på såväl karriärlärarna, de differentierade lönerna, den föreslagna förprovningen av studenternas lämplighet för yrket och lärarlegitimationen.

Tidigare fick lärarkandidaterna betyg i lärarskicklighet i tre steg. När kandidaterna hade två ämnen i sin examen blev de bedömda av två olika metodiklektorer. Vid den lärarutbildning där jag tjänstgjorde hände det flera gånger att en kandidat tilldelades det högsta betygen av den ene metodiklektorn, men underkändes av den andre. Lektorerna hade olika måttstockar när de mätte lärarskickligheten. Flertalet hade sitt eget sätt att undervisa som måttstock. En del lektorer såg till exempel mera till kandidaternas aktivitet vid katedern. Andra värdesatta mera kandidaternas förmåga att organisera ett elevaktivt arbete.

Jag fick flera gånger anledning att i efterhand ångra det betyg jag satt. Några av mina kandidater hade visat en utmärkt förmåga att hålla föredrag i helklass. De fick högsta betyg i lärarskicklighet av mig och mina kolleger. Så småningom visade det sig att de nådde dåliga resultat, kom på kant med sina elever och slutade som lärare. Andra lärarkandidater kunde ha svårt att tala inför klass när de blev bedömda av oss. De fick lägsta betyg av oss. Efter några år kunde vi träffa på dem i arbete ute på skolorna. Det visade

sig då att de nådde utmärkta resultat i sina klasser, var älskade av sina elever och uppskattade av sina kolleger.

Kan meriterna som forskare säga något om vilken yrkeskicklighet som lärare som de sökande till karriärtjänsterna har? Eller är det lärarnas förmåga att agera katederlejon som ska vara avgörande för vilka som ska få dessa tjänster? Det verkar vara dessa måttstockar som gäller.

Är det skolledarnas måttstockar och/eller lärarnas förmåga att ställa sig in hos dem som ska avgöra vilket lönelöft lärarna ska få? Är det mängden papper på ämneskunskaper från genomgångna kurser som ska avgöra om en lärare ska anses lämplig och få legitimation? Detta oavsett hur bortglömda eller förlegade dessa kunskaper är.

Ingen av dessa metoder kan ge svar på frågan hur yrkeskicklig en lärare är. De säger inget om hur aktuella och relevanta lärarens kunskaper kommer att vara. Eller hur ambitiös hen kommer att bli i sina lektionsförberedelser. Hur skicklig hen är att organisera elevaktivt arbete. Om hen kan ge varje elev det stöd den behöver. Om hen har humor. Om hen är rättvis. Om hen tycker om eleverna och bryr sig om dem. Det är sådant som avgör hur bra hen är som lärare. Men det är inte sådant som ingår i myndigheternas måttstockar.

När det gäller de graderade betygen i lärarskicklighet insåg man till slut att det var omöjligt att sätta »rättvisa« betyg. Därför slopades de. Frågan är om inte samma öde borde drabba karriärtjänsterna, lärarlegitimationerna, de differentierade lönerna och den föreslagna förprovningen av lärarkandidater. Bättre vore om man tänkte efter före!

Björklunds mättnisse nummer ett tycker till

Per Måhl försöker i en artikel i Lärarnas Tidning frita sig själv och skolministern från allt ansvar för att eleverna nu lär sig sämre och mår sämre. Han lägger skulden på lärarna och rektorerna. Som om de kunnat hjälpa att Björklunds åtgärder lett så fel. Det är ju inte de som beslutat om fria skolval, ökad katederundervisning, detaljerade kursplaner och betygskriterier, tidigare och mera fingrade-rade betyg, nationella prov och lärarlegitimationer. Det vill säga alla dessa åtgärder som har bidragit till att försämra förutsättningarna för skolvaga elever att lyckas i skolan.

Måhl påstår att lärarutbildningen domineras av pedagoger som inte vill ha mätbara mål. Så är det naturligtvis inte. Men flertalet pedagoger vill inte *bara* ha mätbara mål utan också strävansmål. Man inser att risken annars är stor att man mäter bort det kanske viktigaste innehållet i elevernas skolgång. Det vill säga sådant som att utveckla elevernas förmåga att förstå komplicerade sammanhang, att samarbeta, att kritiskt granska, att finna kreativa lösningar, att bry sig om miljön eller att ta ställning i samhällsfrågor. Vad eleverna lär sig i dessa avseenden går ju inte att mäta. Därför kommer det heller inte med i undervisningen om man kräver att alla mål ska vara mätbara.

Måhl tillstår att Björklund fattat dåliga beslut. Att det inte finns stöd för att fler betygsnivåer och fler nationella prov

förbättrar elevernas kunskaper. Men han tillstår inte att graderade betyg inte har någon annan funktion att fylla än att sortera eleverna. Men det är väl för mycket begärt av den som under ett par decennier fungerat som expert på kunskapsmätningar och betyg. Vem vill säga av den gren man sitter på?

Måhl anser att dagens mål-och resultatstyrning kopplad till graderade betyg är bäst för skolan. Men kunskapsresultaten har stadigt försämrats sedan denna styrning infördes på nittitalet. Eleverna har också mått allt sämre. Det har kommit alarmerande rapporter om att hälften av eleverna känner stress och oro för att inte klara av kunskapsmålen. En tredjedel av eleverna i gymnasiets årskurs 1 har någon gång självskadat sig. Var tionde elev har någon gång övervägt att ta sitt liv.

Vad internationellt erkända experter på betyg och utvärdering anser verkar inte intressera Måhl. Det är synd. Han skulle kunna lära sig mycket av följande uttalanden: ”Sådana detaljerade kursplaner kopplade till graderade betyg skapar stress och panik, sänker kvaliteten och bidrar till att uttråkade elever hoppar av skolan i förtid” säger General Teaching Council i England. ”Den yttre motivationen, betygen, dödar den inre motivationen, eleven lär sig inte för sin egen skull” skriver Dylan William, rektor på Institute of Education i London. ”Betyg påverkar självbilden. De som får låga betyg stänger av inlärningen” säger Anders Jönsson, doktorand vid Malmö Högskola.

De lärarlegitimationer som nu krävs grundar sig också på lätt mätbara meriter. De sökande måste kunna uppvisa papper på att de inhämtat kunskaper i ett antal akademiska kurser. Hur bortglömda eller förlegade dessa kunskaper är spelar ingen roll. Vad man däremot inte lägger vikt vid

är det som gör en lärare till en bra lärare. Det är inte lika lätt mätbart.

Måhl vill som nästa skolminister se någon som kan ta strid mot dem som föredrar strävansmål, dolda krav och relativa bedömningar. Självt vill jag hellre se en skolminister som vill se friska elever med gott självförtroende och goda kunskaper lämna skolan. Som vet vad han talar om. Som känner till vad elever behöver för att lära bra och må bra. Som tänker först och handlar sedan. Som tycker att det är viktigare att skapa kunskapen än att mäta den. Som tar Barnkonventionen på allvar och vid varje beslut låter elevernas bästa komma i första rummet. Det är en sådan skolminister landet nu behöver.

Betygen behöver också diskuteras

Ingrid Carlgren gjorde den 19 augusti ett inlägg på bloggen Skola och Samhälle med rubriken ”Ett annat samtal om skolan”. Detta inlägg fick stark kritik av Roger J Danielsson.

Ingen gillar att någon sågar på den gren man sitter på. Så det är naturligt att Danielsson, som livnär sig som rådgivare i mål och resultatstyrning, ogillar när Carlgren vänder sig mot den besatthet av mål, utvärdering och betyg som kommit att präglade Björklunds skolpolitik

Visst behövs det mål. Frågan är bara vem som sätter målen och vilken typ av mål det gäller. Ska Skolverket sätta detaljerade mål i kursplaner för alla elever? Eller ska läraren och eleverna kunna påverka innehållet i undervisningen?

Ska det vara mål att uppfylla eller mål att sträva efter? Det är ju bara målen att uppfylla som går att mäta. Risken är att det därför bara är målen att uppfylla som kommer med i undervisningen.

Visst behövs det utvärdering. Men behövs det graderade betyg? Det tar Danielsson för givet. Det vore intressant att få höra hans svar på följande frågor:

Kan man utvärdera vad eleverna kan utan att sätta betyg?

Hur påverkar betygen skolans innehåll och arbetssätt?

Hur påverkar betygen eleverna och lärarna och relationen dem emellan?

Hur kan man genom en betygssumma avgöra vem som har bäst kunskaper, egenskaper och erfarenheter för att klara av såväl studierna som yrkesutövningen i alla yrken från frisör till läkare?

Varför hindrade den moderata skolministern Ask betygsutredningen på 90-talet att undersöka alternativ till de graderade betygen? Detta trots att alla elva ledamöterna i den arbetsgrupp som undersökt betygens funktioner och effekter hade förordat att man skulle slopa de graderade betygen.

Kan detta ha att göra med frågan om vilka elever som tjänar på betygen? Det vill säga om det är de elever som får de lägsta betygen eller de elever som genom betygen kommer först i kön till bra utbildningar?

Vilken roll spelar de graderade betygen för den ökande klyftan i samhället mellan de som har och de som inte har?

Vilken forskning säger att graderade betyg bidrar till att eleverna lär sig bättre?

Vad händer med de 11000 elever som i år hindras av betygsspärren att komma in på gymnasiet när de hamnar i ett utanförskap utan såväl skola som jobb?

Är människor lata av naturen?

Vi har till leda fått höra om arbetslinjen. Man vill få fler att arbeta mer. Det vill man åstadkomma genom att locka de lata människorna med ekonomiska stimulanser. De som jobbar kommer att jobba mer om de får lägre skatt. De som inte jobbar kommer att börja jobba om de får mindre bidrag. Men att friska människor inte arbetar beror inte på att de är lata. Det beror på att det inte finns några jobb att få.

När det nya betygssystemet infördes ville Björklund att de underkända betygen skulle ges i två steg. Det lägsta betyget skulle de elever få som varit lata. Björklund tror att de misslyckas för att de är lata. Men alla elever vill lyckas och få bra betyg och bra jobb. Att många elever misslyckas beror inte på att de är lata utan på att de inte fått de förutsättningar som de behöver för att lyckas.

Björklund har också en förlegad kunskapssyn. Han verkar se eleverna som tomma kärl som lärarna ska hålla kunskaper i. Men lärarna kan inte hålla kunskaper i eleverna. Kunskapandet sker inom eleven när hen tar till sig och bearbetar den information hen fått. Men alla elever kan inte ta till sig den undervisning de får. De kanske inte förstår allt som läraren säger. De får inte tillräcklig tid att tänka. De kan tröttna på att lyssna på enformiga lektioner. De kan ha tappat viljan att anstränga sig på grund av ideliga misslyckanden på betygsprov.

Det är olyckligt att skolministerns åtgärder fokuseras på lärarnas utläring i stället för på elevernas inläring. Lärarna kan ge elever information men inte tvinga dem att ta informationen till sig. Skolministerns främsta strävan borde vara att ge dessa elever sådana förutsättningar. För det lär det krävas mindre förskolegrupper och skolklasser, fler speciallärare och annan stödpersonal, mindre katederundervisning och mer av arbetssätt där eleverna är aktiva och delaktiga. Viktigast är dock att ersätta de graderade betygen med kursintyg eller betyg i form av godkänd/ännu ej godkänd. Detta var också vad man enhälligt kom fram till i den arbetsgrupp som tillsattes 1989 för att undersöka betygens funktioner och effekter.

Björklund tror att elevers dåliga resultat beror på att de är lata och att de därför ska straffas. Denna inställning är förödande för eleverna och deras inställning till skolarbetet.

Svartmålningens effekter

I radioprogrammet Kris i skolan i P1 avslöjades att skolministern vid ett stort antal tillfällen hade använt sig av grova överdrifter för att svartmåla skolan. Han hade sagt att Sverige enligt OECD-statistik hade världens största ordningsproblem i skolan, mest skolk, flest sena ankomster, störst skadegörelse och det grövsta och mest kränkande språkbruket. När Sveriges Radio undersökte de källor som ministern åberopade fann man att hans påståenden saknade stöd. I dessa avseenden låg Sverige på en genomsnittlig nivå i sällskap av länder som Norge och Tyskland.

Björklund gav socialdemokraterna skulden för skolans påstådda problem och upprepade som ett mantra orden ”socialdemokraternas kravlösa flumskola”. Detta trots att det är femtio år sedan socialdemokraterna lade fram en ny läroplan. Sedan dess har det 1980 - 2011 lagts fram fyra nya läroplaner, samtliga av borgerliga regeringar. Avsikten med svartmålningen av skolan var uppenbar. Björklund skulle framställa sig som räddaren i nöden och vara den som värnade om att eleverna skulle få kunskap i skolan. Faktum är att eleverna aldrig har nått så goda kunskapsresultat som de hade när socialdemokraterna lämnade makten 1991. Och att kunskapsnivån stadigt sjunkit under de sju år som Björklund haft makten över skolan.

Men Björklund lyckades med sin svartmålning av skolan. Genom ett massivt stöd från den borgerliga pressen med DN i spetsen lyckades han förvrida väljarnas syn på skolan.

Politiska bedömare anser att det var Björklunds utspel om skolan som mer än andra faktorer bäddade för alliansens valseger 2006. Men detta var långt ifrån den enda effekten av Björklunds svartmålning av skolan.

”Svartmålningen har blivit ett sänke i vardagen för våra lärare”, sade ordföranden i Lärarförbundet. Lärarna tar det som en förolämpning att de beskylls för att ha varit flummiga och kravlösa i arbetet. Läraryrkets anseende i allmänhetens ögon försämrades. Lärarna lät sig inte tröstas av att skolministern ansåg att lärarnas löner och lärarnas status borde höjas. Särskilt som han inte låtit sina ord följas av handling.

Lärarna hade inte bara förlorat i anseende. De fick också begränsade möjligheter att påverka vad deras elever skulle lära sig och hur de skulle lära sig. De hindrades att utnyttja sin professionalism i arbetet, bland annat genom de detaljerade kursplanerna och betygskriterierna och de nationella proven. Deras humör blev heller inte bättre av att de fick en rad nya och tidskrävande arbetsuppgifter som inkräktade på deras lektionsförberedelser. Till detta kom skolministerns påbud att de skulle använda mer katederundervisning under lektionerna. Mot denna bakgrund är det knappast att förvåna sig över att många lärare har slutat att arbeta i skolan och att ungdomar inte väljer läraryrket om de kan få något annat arbete. Detta går ut över eleverna och deras kunskapstillväxt.

Eleverna drabbas också på många andra sätt. Björklund berömmar sig av att ha åstadkommit den största förändringen av skolan sedan 1842 års folkskolereform. Ny skollag, nytt betygssystem, ny lärarutbildning, krav på lärarlegitimation, välbetalda karriärtjänster, ökad katederundervisning och en fokusering mätbara kunskaper,

Problemet med samtliga dessa åtgärder är att de leder till att eleverna lär sig allt sämre och mår allt sämre. Detta gäller särskilt de skolsvaga eleverna. Att det blivit så illa bottnar i skolministrernas oförmåga att överblicka konsekvenserna av sina beslut och hans förlegade syn på kunskaper och på elever.

Alla vill att det ska råda ordning i skolan och att eleverna ska få kunskaper. Men det är Björklund som hojtat högst om detta. Detta och hans svartmålning av skolan har påverkat allmänhetens syn på skolan och Björklund. Man tror att vi nu har fått en skolminister som gör skolan mycket bättre. Det är inte bara allmänheten som blivit inbillade detta utan också tongivande opinionsbildare. I teves nyhetspanel har till exempel Stig Malm upprepade gånger höjt Björklund till skyarna som den som ser till att det blir ordning i skolan. Och Göran Hägg stämmer in och berömmar Björklund för att han ser till att eleverna äntligen får kunskaper i skolan.

Kunskap kan visst skada

Kunskap kan aldrig skada, heter det. Det är en sanning med modifikation. Den kunskap som nu sprids på nätet om hur man tillverkar sprängmedel och droger kan givetvis vara till skada. Mindre uppenbart är att en del av den kunskap som eleverna ska lära sig i skolan också är till skada för dem.

Ämnesexperter bestämmer innehållet i undervisningen genom detaljerade mål i kursplanerna. De tycker av naturliga skäl att deras eget ämne är mycket viktigt. Därför vill de vanligen få med så mycket som möjligt av det i kurserna. Detta leder till att lärare och elever kan tvingas att stressa sig igenom kurser som är fullproppade med kunskap. Många elever hinner då inte smälta det de lärt sig. En sådan anhopning av lärostoff är därför till skada för eleverna.

Det är skillnad på kunskap och kunskap. Det finns kunskap som eleverna kan komma att ha nytta eller glädje av. Det finns också kunskap som eleverna varken kan ha nytta eller glädje av. Tiden för undervisningen är begränsad. Om den används till sådan kunskap som är meningslös för eleverna så sker detta på bekostnad av sådan kunskap som är mera meningsfull för dem. Meningslös kunskap är till skada för eleverna.

Men att en lärare har skaffat sig en massa kunskap kan väl aldrig vara till skada. Jo, det kan faktiskt vara så. Jag har

sett lärarkandidater med forskarutbildning hålla till synes briljanta lektioner. Men ju mer de kunnat om sitt ämne, desto svårare har de haft att förstå de elever som har svårt att hänga med i deras genomgång. De går för fort fram. De tycker att det mesta är så enkelt. Och det säger de också. De elever som inte förstår och kan hänga med i deras takt känner sig då dumma. På så sätt kan för mycket kunskap vara till skada.

En hjärtlös skola

Den 11 juli rapporterades i tv att antalet ungdomar mellan 15-24 år som vårdats för självsador hade ökat med 27 % på en tioårsperiod. Tidigare hade vi fått rapporter om att en tredjedel av eleverna i gymnasiet första årskurs hade självskadat sig någon gång. Enligt BRIS är den främsta orsaken till att elever självskadat sig att de misslyckas i skolan. Enligt Rädda Barnen har tio procent av eleverna någon gång övervägt att ta sitt liv.

I teveinslaget framträdde en ung man och berättade att han sex gånger hade planerat att ta sitt liv utan att lyckas genomföra det. Han hade gått mellan järnvägsspåren mot mötande tåg, stått och balanserat på balkongräcket på hög höjd och skurit upp sin arm för att förblöda i badkaret. Han hade känt sig totalt värdelös efter alla misslyckanden i skolan. Vändpunkten för honom kom när han fick reda på att han led av adhd som kunde förklara hans misslyckanden.

11 000 elever misslyckades i år att få tillräckliga betyg för att få gå på gymnasiet. Flertalet av dem lär också känna sig värdelösa. De behöver inte ha haft adhd. Det räcker med att de haft lågutbildade föräldrar som inte kunnat ge dem det språk och det stöd som de behövt för att kunna följa med i skolan. Vad som händer med dessa elever är att de tvingas sitta av en ändlös rad av lektioner där de inte kan förstå och ta till sig allt som läraren säger. De långleds och är rädda för att få frågan och göra bort sig. De tvingas

delta på betygsprov på sådant de inte kunnat lära sig. Det är naturligt om många elever i denna situation tappar tron på sig själva och framtiden. Att de börjar stöka till det i klassen eller skolka från skolan.

Man kan tvinga en elev till skolan men man kan inte tvinga den att lära sig. Om eleven varken vill eller kan ta till sig den information läraren ger så sker ingen kunskapstillväxt. Detta förstår inte skolministern. Han tror att man kan tvinga eleverna att lära sig. Men det hjälper inte att hota med kvarsittning, utestängning, skolrapporter till föräldrarna och skolinformation i betygen. Eleverna känner sig bara än mer värdelösa och blir bara än mer hatiska mot skolan och studierna.

Samma dag som ovan nämnda rapport om självskador publicerades fick vi också veta att 21 400 gymnasieelever blivit av med studiestödet för att de skolkat. Det gällde framför allt elever på yrkesinriktade program. Elever som kom från familjer med låg utbildning och låga inkomster. Elever som inte står ut med mer undervisning i de kärnämnen som de misslyckats med redan i grundskolan. Elever som därför skolkar ibland. Dessa elever får nu också bära skulden för att familjens redan dåliga ekonomi går miste om en tusenlapp i månaden i studiemedel. Situationen för dessa elever är desperat. Björklund stoltserade i tv med att det är han som gett CSN instruktioner om att elever som skolkat inte ska få studiemedel.

Det finns olika anledningar till att omkring 150 ungdomar i åldern 15-24 år begår självmord varje år. Och att antalet ungdomar som självskadat sig har ökat dramatiskt under senare år. Men det råder ingen tvekan om att betygsfokuseringen och överkraven på de skolvsvaga eleverna bär ett tungt delansvar för detta.

Efter sju år med Björklund vid rodret lär sig eleverna allt sämre i skolan. Än värre är att de också mår allt sämre. Skolministern börjar nu slå till reträtt. Alla hans åtgärder för att förändra skolan kanske inte var så väl genomtänkta. I Almedalen medgav han att några av åtgärderna kanske lett fel. ”Men i så fall får vi väl ändra på dem”, sade han. Men hur kan han ändra på det förhållandet att elever i desperation tagit sitt liv?

Kunskapens dödgrävare

”Nu har vi äntligen fått en kunskapsskola”, utropade en folkpartist i teve nyss. Som om den skola som den moderata skolministern Britt Mogård ansvarade för i början på åttitalet inte avsåg att ge eleverna kunskaper. Som om inte elevernas kunskapsnivå nu sjunkit för varje år som Björklund har ansvarat för skolan.

Det paradoxala är att de som sjunger kunskapens lov i höga tonlägen själva har så litet kunskap om skolan, om hur elever lär sig och om de förutsättningar som eleverna behöver för att lära sig. Detta gäller inte minst den skolminister som har svartmålat skolan och framställt sig själv som räddaren i nöden. Som nu har omvandlat skolan från grunden och som självutnämnd expert har lagt sig i vad eleverna ska lära sig och hur de ska lära sig det. Han har i många sammanhang avslöjat att han saknar elementär kunskap om hur lärande går till och vad eleverna behöver för att lära sig.

Björklund talar om lärarens uppgift att förmedla kunskap till eleverna. Men läraren kan inte förmedla någon kunskap. Hon kan bara ge eleverna information. Kunskap är något som växer till inom eleven när hon tar till sig den information hon får. Genom att inte kunna skilja på utläring och inläring har skolministern kommit att fokusera på fel problem i skolan. Det är inte främst i lärarnas ämneskunskaper det brister. Det är i elevernas förutsättningar att ta till sig den information de får.

Det var den insikten som föranledde inriktningen ”Eleven i centrum” i den läroplan som Britt Mogård signerade. Det var denna inriktning som de fåkunniga tolkade som att eleverna inte längre skulle få kunskaper i skolan. Som fick dessa fåkunniga att sluta sig samman i en Kunskapsrörelse som kom att blockera mycket av de kloka och välgrundade ansatserna i läroplanen.

Björklund har otaliga gånger uttalat att det skulle vara lika meningslöst att lära sig utan betyg som att hoppa höjdhopp utan ribba. Som om kunskapen i sig inte var något värd. Dessvärre har hans fokusering på kunskapsmätningar och betyg lett till att många elever också fått uppfattningen att det är betygen som gäller, inte kunskaperna.

Eftersom skolministern själv saknar både praktisk erfarenhet av klassrumsarbete och teoretiska kunskaper om lärande skulle man förvänta sig att han omgav sig med kunniga rådgivare. Men så icke. Okunnig och omgiven av dåliga rådgivare har han nu raserat mycket av de förutsättningar som eleverna behöver för att lyckas. Det har lett till att dessa nu lär sig sämre och mår sämre.

De rådgivare som skolministern lyssnat mest till verkar varken ha haft någon praktisk erfarenhet av att arbeta som lärare i grundskolan eller några djupare kunskaper i pedagogik. Flera av dem har känt sig kallade att skriva böcker om skolan fast de inte känt till mycket mer om den än vad de lärt genom hörsägen och kvällstidningarnas löpsedlar.

Till dessa rådgivare hör professorn i spansk litteratur Inger Enkvist. I en artikel i Svenska Dagbladet med rubriken ”Bryt med flumpedagogiken” skriver hon att ”skolan mest liknar en djungel, där de starkastes vilja råder. Att lärarna inte längre ger eleverna några kunskaper, utan

låter dem bli autodidakter. Att de inte heller bryr sig om ordning och reda i klassrummen och att eleverna bara får lära sig sådant, som de tycker är roligt. Samma tema var Gunnar Ohrlander inne på i sin bok om skolan. Lärare som insåg betydelsen av att eleverna fick motivation att lära sig kallade han rolighetsministrar.

Den av Björklunds vapendragare som mer än andra bär ansvaret för att skolan nu havererar är Dagens Nyheters före detta chefredaktör, Hans Bergström. Han publicerade själv en serie reaktionära artiklar om skolan. Han släppte in Björklund på tidningens debattsida vid ett dussintal tillfällen. Detta gav denne möjlighet att torgföra sina tyckerier även i teves morgonsoffor dagen efter. All kritik mot Björklunds skolpolitik tystades ner på debattsidan. Ledarskribenterna för de andra två rikstäckande dagstidningarna, Göteborgs-Posten och Svenska Dagbladet, har också stött allt vad Björklund företagit sig. Dagen efter att Björklunds lögn avslöjats i radioprogrammet Kris i skolan löd Anders Linders feta rubrik i SvD: "Björklund är värd all respekt."

Den moderata skolministern Beatrice Ask 1991-94 tillsatte en betygsutredning. I direktiven till denna hindrades man att undersöka alternativet betygsfri skola. Varför? Man vet att eleverna inte lär sig bättre om de får betyg. Men det är genom de graderade betygen som barnen till föräldrar med god utbildning och god ekonomi garanteras en plats främst i kön till eftertraktade utbildningar. Många elever med arbetar- eller invandrarbakgrund tvingas delta i betygsprov på sådant som de inte kunnat lära sig. Deras ideliga misslyckanden gör att de tappas självförtroende, framtidstro och lust att lära. Men det bekymrade inte Ask.

Under nittitalet kom också kursplanerna att fyllas med mycket detaljerade kunskapskrav. "Sådana detaljerade

kursplaner kopplade till graderade betyg skapar stress och panik, sänker kvaliteten och bidrar till att uttråkade elever hoppar av skolan i förtid.” Det är inte jag som formulerat detta. Det säger General Teaching Council i England med stöd från omfattande forskning i Cambridge. Såväl i England som i USA har man prövat och nu förkastat den hårt detaljstyrda undervisning som Björklund nu administrerar.

I slutet av 80-talet låg Sverige i topp bland Europas länder när det gällde kunskaper och jämlikhet i skolan. Sedan dess har vår ranking sjunkit som en sten i dessa avseenden. Det är hög tid att följa exemplet från England och USA och lägga om rodret.

Kunskapens dödgrävare. Kanske något tillspetsat. Men vad ska man kalla dem som av okunskap fattat eller stött de beslut som gör att eleverna nu inte får med sig de kunskaper från skolan som de behöver?

Håller den vetenskapliga grunden att stå på?

Skolan ska stå på vetenskaplig grund. De frågor som den pedagogiska vetenskapen ska ge svar på är framför allt *hur* eleverna lär sig och *vilka förutsättningar* de behöver för att lära sig. Dessvärre ger forskarna inte några entydiga svar på dessa frågor.

Man klagar nu på att många elever inte lär sig läsa och räkna i skolan. Det ställs krav på mera forskning. Men har det då inte bedrivits någon forskning i svenska skolan? Jo, faktiskt. Det har skrivits bortåt 2 000 avhandlingar om skolan. Men forskningen ger ändå inte svar på frågorna om hur eleverna lär och vad de behöver för att lära sig. Detta kan ha att göra med det arbetssätt och de ämnen som forskarna valt.

De flesta stannar i sina forskarrum och studerar vad andra forskare har skrivit om deras ämne. Några gör besök på framgångsrika skolor och letar efter vad som utmärker dessa. Ett fåtal väljer att studera och samtala med elever i klassrummen och göra försök med metoder för undervisningen. Att det inte är fler forskare som väljer att göra så kan bero på att det är bökigare att ordna försök i klassrum. Dessutom är det svårt att få grepp om alla variabler som påverkar det resultat man kommer fram till. Det blir därför svårare att uppfylla alla krav på akademisk stringens i avhandlingarna. Man väljer därför hellre ämnen

att skriva om som ligger utanför klassrumsverkligheten. Även om eleverna då inte har någon nytta av vad man skrivit.

Som exempel kan nämnas den försöksopposition som jag en gång fick göra i ett doktorandseminarium. Avhandlingen gällde frågan om studenter som bor i hyreshus tar mer banklån än studenter som bor i villor. Jag hade inbillat mig att den pedagogiska forskningen gick ut på att göra det lättare för elever att lära sig. Men så var det alltså inte. När man googlar på ämnena för de avhandlingar som skrivits så finner man att merparten handlar om något som ligger nästan lika långt från klassrumsverkligheten som detta exempel. Sådan forskning ger inte skolan någon grund att stå på.

De forskare som stannar i forskarrummen ägnar sig åt att studera andra forskares avhandlingar. Ju längre referenslista de får ihop, desto gedignare verkar deras avhandling. Men får de veta vad eleverna behöver på det sättet? Den sammanlagda behållningen av de studerade avhandlingarna blir ofta spretig och svårtolkad. Någon säger si, andra så. Det återstår för forskaren att sammanväga forskningsrapporterna och bilda sig en egen uppfattning. Resultatet av denna sammanvägning blir lätt subjektivt och godtyckligt.

Mästaren i denna genre är en nyzeeländare som heter Hattie. Han har analyserat inte mindre än 500 forskningsrapporter. Därför anses han nu av många som den stora auktoriteten på området. Men de rekommendationer som hans sammanvägning av rapporterna resulterar i är lika subjektiva och godtyckliga som andras rekommendationer.

De forskare som besöker framgångsrika skolor finner vad de ser. Inte mer. I länder med en auktoritär kultur och skol-

miljö finner de lätt skolledare som pekar med hela handen och lärare som helt dominerar verksamheten i klassrummen. De kan också få klart för sig att man i dessa skolor ställer höga krav på alla elever. De skapar sig en bild av vad elever behöver från ett ytligt utifrånperspektiv. Men de rekommendationer som bygger på dessa iakttagelser fungerar inte i en skola med mera demokratiska traditioner och andra mål. Den främste företrädaren för detta slags forskning heter Grosin. Hans rekommendationer har i hög grad kommit att påverka Skolinspektionen och övriga skolmyndigheter. Med stöd från Grosin och Hattie upprepar de likt mantra orden starka ledare, duktiga katederlärare och höga krav. Men vad våra elever behöver är inte i första hand auktoritära skolledning och lärare och högre krav. Tvärtom.

Om forskarna i stället hade samtalat med elever och studerat vad som händer med dem i våra klassrum skulle de fått en helt annan bild av vad eleverna behöver. De skulle ha funnit att vad eleverna framför allt behöver är sådant som tanketid, mening och framgång. De behöver tid att ta till sig och smälta den information de får. De behöver inse att de har någon nytta eller glädje av det de lär sig. De behöver uppleva att de lyckas och har framgång i lärandet.

Skolan behöver en vetenskaplig grund som duger att stå på. Men då måste forskarna inse att deras uppgift är att hjälpa elever till att lära bra och må bra. Inte att åstadkomma en formellt korrekt avhandling.

Vem är lämplig som lärare?

Blivande lärare föreslås få sin lämplighet för jobbet bedömd genom intervjuer och lämplighetsprov. Detta verkar kanske rationellt och bra. Men det kommer att visa sig betydligt mera komplicerat än det verkar.

Tidigare fick lärarkandidaterna betyget godkänt i lärarskicklighet i tre steg. Det högsta betyget var en trea, det lägsta en etta. I meritvärde skilde det sex tjänstgöringsår mellan dessa betyg. Kandidater som fick betyget underkänt fick ingen examen.

När kandidaterna hade två ämnen i sin examen blev de bedömda av två olika metodiklektorer. Vid den lärarutbildning där jag tjänstgjorde hände det att en kandidat tilldelades det högsta betygen av den ene metodiklektorn men blev underkänd av den andre. Lektorerna hade olika måttstockar när de mätte lärarskickligheten. Flertalet hade sitt eget sätt att undervisa som måttstock. En del lektorer såg till exempel mera till kandidaternas aktivitet vid katedern. Andra värdesatte mera kandidaternas förmåga att organisera elevaktivt arbete.

Jag fick flera gånger anledning att i efterhand ångra det betyg jag satt. Några av mina kandidater hade visat en utmärkt förmåga att hålla föredrag i helklass. De fick högsta betyg i lärarskicklighet av mig och mina kolleger. Så småningom visade det sig att de nådde dåliga resultat, kom på kant med sina elever och slutade som lärare. Andra lärar-

kandidater kunde ha svårt att tala inför klass när de blev bedömda av oss. De fick lägsta betyg av oss. Efter några år kunde vi träffa på dem i arbete ute på skolorna. Det visade sig då att de nådde utmärkta resultat i sina klasser, var älskade av sina elever och uppskattade av sina kolleger.

Det är förhållandevis lätt att bedöma hur bra lärarkandidaten agerar vid undervisning i helklass. Men mycket av det som betyder mer för om kandidaten ska lyckas som lärare är svårare att bedöma. Hur ambitiös kommer hon att bli? Hur skicklig är hon att organisera elevaktivt arbete som passar alla elever? Har hon humor? Är hon rättvis? Tycker hon om eleverna och bryr sig om dem? Kommer hon att upptäcka om någon elev är ovanligt trött eller ledsen? Dessa frågor betyder långt mer för hennes framgång som lärare än aktionen inför helklass. Men de går inte att bedöma vid uppvisningslektioner eller intervjuer.

Lika omöjligt kommer det att vara för den skolledare som ska utse vilka av de sökande som är bäst lämpade att få karriärtjänster. De sökandes betyg och andra pappersmeriter säger inte mycket om det som betyder mest för lärarskickligheten. Eftersom karriärlärarna väntas få en ledande roll bland kollegerna är det fatalt om det visar sig att det brister i deras förmåga att arbeta med eleverna.

När det gäller de graderade betygen i lärarskicklighet insåg man till slut att det var omöjligt att sätta "rättvisa" betyg. Därför slopades de. Samma öde väntar troligen karriärlärarna och lämplighetsprövningarna. Bättre vore om man tänkte efter före!

Enighet till döds

Jag wet ock att de Swenske äro snare till att samtycka, sene till att utrannsaka. Detta yttrade Gustav Wasa i sitt avskedstal till Rikets ständer den 16 juni 1560. Under riksdagsdebatten den 12 juni 2013 talades det om att det ska råda enighet i skolfrågorna. Skolan skulle slippa nya förändringar. Därför blir det Björklunds skolpolitik man ska enas om.

Björklunds beslut har fått kritik för att vara dåligt genomtänkta. Detta gäller både lärarlegitimationen, lärarnas rapportskyldighet, karriärtjänsterna, fokuseringen på mätbara kunskaper och förändringar i betygssystem och lärarutbildning. Konsekvenserna av dessa beslut har redan visat sig.

Eleverna lär sig sämre. Eleverna mår sämre. Hälften av dem känner stress och oro för att inte lyckas i skolan. En tiondel har övervägt att ta sitt liv. Detta enligt Rädda Barnen. Själv mord är åtta gånger vanligare bland elever med låga betyg enligt Socialstyrelsen.

Enigheten om att inte förändra Björklunds skola har ett pris. Alla elever får betala detta med sämre kunskaper. Många med sämre hälsa. Några med sina liv. Att politiker kan vilja medverka till detta är obegripligt och djupt tragiskt.

De hårda tagen hjälper inte – de stjälper

Björklund gjorde karriär genom att kräva hårdare tag mot elever som inte lyckades i skolan. I riksdagsdebatten nyligen tog Hägglund chansen att bättra på sina opinionssiffror. Han gömde undan sitt kristliga sinnelag och krävde hårda straff för de ungdomar som demonstrerade mot polisövervåld genom att bränna bilar. Han fördömde alla försök att urskulda ungdomarna. Han räknade rätt. För första gången på länge steg KD:s opinionssiffror efter debatten.

Varken Björklund eller Hägglund kan leva sig in i verkligheten för den femtedel av eleverna som misslyckas i skolan. Många kommer från trasiga hem. (Enligt en färsk rapport lever 8 % av eleverna, det vill säga cirka 8 000 elever i varje årskull, tillsammans med någon förälder som vårdats för drogmisshandling eller psykisk sjukdom). De får ingen läxhjälp eller annat stöd från hemmet. De har svårt att följa med på lektionerna eftersom de saknar den språkförståelse som behövs. De tvingas delta på betygsprov på sådant som de inte kunnat lära sig. De klandras av både föräldrar och lärare för att de inte klarar sig bättre. Så småningom ger de upp och försöker inte längre anstränga sig. De sitter och längleds på lektionerna. Att utsätta eleverna för detta är misshandel. Att några av dessa elever börjar stöka till det i klassen eller skolka är inte att förundra sig över.

Björklund vidtar kraftfulla åtgärder mot dessa elever: avstängning, kvarsittning, skolrapporter i betygen, indragna studiebidrag, förbud mot kepsar och mobiler. Åtgärder som bara fört med sig att dessa elever blivit ännu mer negativa till skolan och lärandet.

Till detta kommer att elevernas väg till gymnasiet spärras av betygen. Deras möjligheter att få jobb är begränsade. Flertalet av dem kommer nog trots det att klara sig hyggligt i livet. För andra är det värre. Det värsta är inte att de har kunskapsbrister. Värre är att deras självuppfattning skadats av de upprepade misslyckandena i skolan. De anser sig värdelösa

Det är lätt hänt att dessa elever dras till gäng där de kan få uppskattning. Gäng där ungdomar i desperation bränner bilar och skolor i protest mot den skola och det samhälle som misshandlat dem. Hägglund kan inte se några för mildrande omständigheter. För honom är de brottslingar rätt och slätt. För dem gäller inte det kristna kärleksbudet. De ska få riktigt stränga straff. Genom Björklunds och Hägglunds hårda tag hjälper man inte dessa ungdomar. Man stjälpes dem. Deras hat mot omvärlden ökar. Värre än så är dock att många av dessa ungdomar får ett mycket sämre liv än vad de fått om man gett dem förutsättningar att lyckas i skolan.

Det var bättre förr

Det var en tid då man tog kloka talesätt och andra sanningar på allvar och försökte rätta sig därefter. Men det var då det. I dagens skola ser man mycket få spår av dessa rättesnören. Några exempel:

Man lär för livet, inte för skolan. Meningen med skolan skulle vara att ge eleverna sådana användbara och varaktiga kunskaper som de kunde ha användning av i livet. I dagens skola fokuserar man på mätbara ämneskunskaper och betyg. De lätt mätbara kunskaperna är till stor del varken varaktiga eller användbara.

”Man pluggar för betygsproven men efter proven glömmar man snart bort vad man har lärt sig” sade en elev i en tidningsintervju nyligen. Eleverna riktar sig i första hand in på att få så bra betyg som möjligt. De lär för betygen, inte för livet.

En sund själ i en sund kropp. Detta talesätt stammar från antiken. Det togs på allvar av dem som reformerade såväl samhället som skolan på nittonhundratalet. Skolan skulle lämna ifrån sig friska elever med goda kunskaper, gott självförtroende och lust att lära mera.

Nu framgår av undersökningar att mer än hälften av eleverna lider av stress i dagens skola. En tredjedel av eleverna i gymnasiets första årskurs har självskadat sig för att lätta på sin ångest. Omkring 10 000 i varje årskurs har någon

gång övervägt att ta sitt liv.(Enligt Rädda Barnens stora undersökning Ung röst). De inslag i skolan som kunde ha lindrat stresssymptomen har kraftigt skurits ner. Man har minskat timantalet på schemat för gymnastik med lek och idrott, slöjd, bild och annan skapande verksamhet. De estetiska ämnena på gymnasiet har satts på undantag liksom skolans fritidsverksamhet.

Framgång föder framgång, misslyckande föder misslyckande. Det är i det ämne i skolan eller i den idrott där eleven lyckas bra som hon vill anstränga sig för att bli ännu bättre. Det hon misslyckas med vill hon slippa. Den klumpiga elev som inte klarar sig över lågt satta ribbor på höjdhoppställningen slutar med att hoppa höjd. De elever som saknar det språk och de andra förutsättningar som krävs för att lyckas i skolan får inte lämna den. De tvingas att ideligen delta i betygsprov på sådant som de inte kunnat lära sig. Deras självförtroende blir allt sämre för varje gång de misslyckas på betygsproven. Ju tidigare de får graderade betyg, desto sämre blir deras självförtroende.

Det goda hemmet känner icke till några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn. Detta sade Per Albin i sitt tal till riksdagen 1928. Men klyftan mellan de som har och de som inte har i Sverige har ökat. Från att för några år sedan ha varit bäst på jämlikhet i Europa har nu Sverige halkat ner till plats 14. Ökningen av klyftan mellan de rikaste och de fattigaste startar redan i skolan. De skolsvaga eleverna får nu inte det stöd de behöver för att lyckas.

När dessa elever lämnar skolan får de inte godkända betyg. Än allvarligare är att deras självförtroende och framtidstro har skadats i takt med misslyckandena. Detta borde inte få ske. De graderade betygen har ingen annan funktion än att sortera elever. Det är genom betygen som det bestäms

vilka elever som blir privilegierade och vilka som blir tillbakasatta, vilka som blir samhällets kelgrisar och vilka som blir styvbarn.

Jag wet ock att de Swenske äro snare till att samtycka, sene till att utrannsaka. Detta yttrade Gustav Wasa i sitt avskedstal till Rikets ständer den 16 juni 1560. Att Björklund har haft lätt att samtycka till det som föreslagits av lobbyister för forskare och lärare i ämnen som matematik och historia står klart. Det är sämre beställt med hans förmåga att utrannsaka effekterna av sina egna förslag. Alla av dessa har dessbättre inte förverkligats. Vi har sluppit se den saligen avsomnade studentexamen väckas till liv igen. Och föräldrarna till stökiga elever har inte tvingats infinna sig i skolan under lektionerna. Men det han gjort för att omvandla skolan är illa nog.

Skomakare bliv vid din läst. Detta ordspråk med fornsvenskt ursprung har av Nordiska muséet getts innebörden att man bör stanna inom det område man behärskar. Vår skolminister behärskar säkert sitt yrkesområde som militär. Men när han ger sig själv uppgiften att omvandla hela skolan och till och med talar om vad eleverna ska lära sig och hur de ska lära sig, så befinner han sig långt, långt utanför det område han behärskar. Skolministern har fattat en mängd beslut som i hög grad påverkar lärandet för landets över en miljon elever. Dessa beslut har bidragit till att skolan idag befinner sig i kris.

Den auktoritära och segregerade skola vi hade på läroverkstiden var inte bättre. Tvärtom. Men det är tydligen ditåt som Björklund vill föra skolan. Men det var bättre förr om man med det menar under årtiondena innan Björklund fick makt över skolan. Mycket bättre.

Matematiken har blivit en gökunge

Katastroflarmet ringer igen. De svenska eleverna är mycket sämre i matematik än eleverna i många andra länder enligt PISA. I dagarna har riksdagen därför bestämt att eleverna i årskurserna 1-3 därför ska få ytterligare 150 lektionstimmar matematik.

Ledarsidorna applåderar. Vad man inte talar om är vilka ämnen som skall få 150 lektionstimmar mindre. Blir det mindre tid för lästräning? Rapporter talar om att eleverna läser mindre nu och att det viktigaste för elevernas skolframgång är att de kan läsa bra. Eller blir det mindre tid för lek och idrott? Rapporter talar om att eleverna rör sig mindre nu. Man vet att det är viktigt att eleverna rör på sig både för att de ska må bra och kunna lära sig bra. Eleverna i Sverige får nu färre lektionstimmar i idrott än eleverna i något annat land i Västeuropa.

Det påstås att alla elever har samma möjligheter att lära sig matematik. Stämmer det? Vem har inte hört någon säga att hon är dum i matte? Och att någon är smart för att han är så begåvad i matte. Vissa elever har bollsinne, andra inte. Vissa elever är musikaliska, andra inte. På samma sätt är det med mattesinnet. Vissa har det, andra inte.

Man tvingar inte elever utan bollsinne att spela boll under ett stort antal lektioner. Man tvingar inte omusikaliska

elever att sjunga under ett stort antal lektioner. Varför ska man då tvinga elever utan mattesinne att läsa en matematik, som de varken kommer att lyckas med eller ha någon användning av?

Det är en myt att alla måste kunna så mycket mera matematik i framtiden. Vem har haft nytta av potensuttryck och algebra eller av att kunna bestämma ytan av en parallelogram och volymen av en cylinder. Har du? Detta är bara några av de kunskaper som man krävt att elever i åk 9 skulle ha för att få godkänt betyg i matematik.

Vem har för övrigt haft nytta av någon kunskap i matematik utöver de fyra räknesätten, procenträkning, överslagsberäkning, lite enkel statistik och en enkel ekvation. Har du? I den gamla folkskolan kallades denna matematik för räkning. Varför skulle flertalet elever behöva kunna mer än så i framtiden?

Mycket skulle vara vunnet om matematiken i grundskolan begränsades till denna kurs i räkning för flertalet elever. Då skulle de många elever som nu misslyckas med skolmatematiken få behålla självförtroende och framtidstro. De som senare behöver kunna mer matematik skulle få möjlighet att lära sig denna genom komvux, genom folkhögskolor eller genom självstudier med hjälp av särskilt anpassade, interaktiva datorprogram.

Omkring en femtedel av alla eleverna kan tänkas rikta in sig på yrken som mattelärare, ingenjör, arkitekt, forskare osv. Det är framför allt elever som har mattesinne. De ska givetvis beredas tillfälle att i skolan få ägna mera tid åt skolmatematiken. Det är ju ett ämne som de tycker om, som de lyckas i och som de tror sig ha nytta av.

Matematiken har jämte svenskan redan fler lektionstimmar än något annat ämne i grundskolan. Den har blivit en gökunge som tränger ut andra ämnen ur "skolboet". Överkraven på elever som har svårt för matematik bidrar till att mer än tiotusen elever årligen hamnar i ett utanförskap där de varken får plats i gymnasiet eller i arbetslivet.

Så urholkas jämlikheten

Nyss fick vi veta att bara fem av riksdagens 349 ledamöter bor i något av de socialt utsatta bostadsområdena. Ungefär samtidigt fick vi veta att Sverige på några år har fallit från första till fjortonde plats bland länderna i Europa vad beträffar jämlikhet. Det första förhållandet lär hänga samman med det andra.

De människor som beslutsfattarna i riksdagen umgås med som grannar och arbetskamrater lär vara människor med jobb och goda inkomster. Människor som har bilar och bra bostäder och som har råd att gå på teater och göra semesterresor.

De människor som ledamöterna inte träffar är de arbetslösa, trångbodda människor som lever på existensminimum. Människor som inte har råd att gå till tandläkaren eller köpa julklappar till barnen om pengarna ska räcka till hyra och mat. Deras levnadsvillkor känner beslutsfattarna bara till genom hörsägen eller tidningsrubriker. Den vetskap om dem som de eventuellt har skaffat sig, har de lyckats de förtränga.

Denna okunskap har gjort det lättare för riksdagsledamöterna att följa den 80/20 strategi som folkpartiet lade upp inför valet 2006. Man skulle stryka 80 % av väljarna medhårs på bekostnad av övriga 20 %. Det har alliansen nu gjort genom att ge dem som har arbete stora skattelättnader genom jobbskatteavdragen. Minoriteten av arbetslösa

och sjuka människor har däremot blivit ännu fattigare genom försämringarna i trygghetssystemen.

Denna okunskap om andras villkor har också gjort det lättare för beslutsfattare inom skolan att redan där grundlägga tudelningen av samhället. Det är många som påverkar skolans utveckling. Politiker, ledarskribenter, debattredaktörer och diverse högröstade, självutnämnda experter på skolan. Gemensamt för de flesta av dem är att de inte bor i de områden där de skolsvaga eleverna bor. De får sällan kontakt med sådana elever genom umgänget med grannar och arbetskamrater. Vid intervjuer med elever är det de framgångsrika och talföra eleverna som kommer till tals medan de skolsvaga håller sig tiggande i bakgrunden. Vad som händer med de skolsvaga eleverna i skolan, vad dessa tänker och känner får man inte veta.

Denna okunskap om elevernas förutsättningar har gjort det lättare för skolministern att förkunna att det är de skolsvaga eleverna som tjänar på de graderade betygen och att dessa elever inte alls förlorar något självförtroende genom att de misslyckas på alla betygsprov. Han har aldrig sett hopplösheten i deras ögon när de får tillbaka underkända betygsprov. Det har jag.

Denna okunskap har också gjort det lättare för ledarskribenterna i de stora dagstidningarna att frenetiskt försvara skolministrarnas alla åtgärder trots att många av dessa redan skapat kaos och lett till att elever både lär sig sämre och mår sämre.

Denna okunskap har också lett till att Skolinspektionen deklarerat att man ska ställa lika höga krav på de skolsvaga eleverna som på de andra. Man ska kräva av Stina att hon gör sina läxor. Även om hon bor i en liten lyhörd lägenhet tillsammans med sina tre småsyskon och sin sjukliga mor,

som behöver mycket hjälp. Man ska också kräva av henne att hon ska följa med på lektionerna även om hon är trött och hungrig och även om hon ofta inte förstår vad läraren säger.

Okunskapen om eleverna och deras förutsättningar har gjort det lättare för skolrådet Helena von Schantz att i sin blogg till och med förkunna att det inte finns några skolsvaga elever. Trots att 11 000 elever i år inte får godkända betyg så att de får fortsätta på gymnasiet.

Man löser inte de skolsvaga elevernas problem genom att blunda för dem. Man måste ge dessa elever de förutsättningar de behöver för att lyckas i skolan. Om man inte ger de skolsvaga eleverna dessa förutsättningar skapar man människor som är hatiska mot skolan och det samhälle, som inte ger dem en chans till arbete och egen bostad. Och klyftorna i samhället fortsätter att öka.

När klokheten kom till skolan

Grundskolan fick mycket väl genomarbetade och fram-synta riktlinjer genom Läroplan 80. Denna föregicks av en omfattande forsknings- och försöksverksamhet under ett par decennier. Man hade att bearbeta de problem som uppstått genom att det inte längre var 15 % av en årskurs som skulle gå 9 -12 år i skolan utan närmare 100 %. Den genomgående katederundervisningen fungerade dåligt redan för de relativt homogena elevgrupperna i gamla läroverket. I en skola där det i normalfallet skiljer drygt sju år i språklig utveckling mellan eleverna i klassen, fungerar detta arbetssätt ännu sämre. Därför införde man nya arbetssätt för grundskolan såsom enskilt arbete, grupparbete, projektarbete och rollspel. Man ville att alla elever skulle få tillräcklig tid att tänka och smälta kunskap under lektionerna. Eleverna skulle få vara mera aktiva och självständiga än vad de kunde vara vid traditionell undervisning. Detta ansågs särskilt viktigt för de skolsvaga eleverna.

Från olika håll, inte minst från Näringslivet, hade man uttryckt önskemål om att eleverna inte bara skulle lära sig ämneskunskaper utan också utvecklas i andra avseenden. Därför tillkom i läroplanen ett antal ämnesövergripande mål som skulle bidra till att utveckla elevernas förmåga till samarbete, kreativt skapande och kritiskt tänkande.

Dessvärre kom skolan inte att utvecklas efter läroplanens riktlinjer. Detta hindrades av ett antal konservativa ämneslärare som varken ville eller kunde ändra på sitt invanda sätt att undervisa. De kallade avsnittet om arbetsätten och de nya målen i läroplanen för poesidelen, det vill säga något som de inte tänkte ta på allvar. Värre var dock ett antal reaktionära personer från kultureliten och tidningsvärlden som utsåg sig själva till experter på skolfrågor. De hade inte förstått bakgrunden till läroplanens motto "Eleven i centrum". De uppfattade det som att man inte längre var mån om att eleverna skulle få kunskaper. De bildade en Kunskapsrörelse som högröstat förkunnade att Kunskapen skulle vara i centrum i skolan i stället för eleverna. Man kallade läroplansskolan för flumskola och gick i skoldebatten till hätska angrepp på dem som försvarade de nya arbetsätten och de övergripande målen i läroplanen.

Det paradoxala är att det inte finns någon motsättning mellan att sätta Eleven i centrum och att sätta Kunskapen i centrum. Tvärtom. Att man ger eleverna förutsättningar att ta till sig information är en förutsättning för att eleverna ska få kunskaper. Det är givetvis inte så att den moderata skolministern Britt Mogård och de andra som stod bakom Lgr 80 var några korkade och ondsinta personer som inte ville att eleverna skulle få kunskaper. Tvärtom. Men de kände till mera om hur elever lär och om de förutsättningar som eleverna behöver för sitt lärande. De visste att det inte är brister i lärarnas ämneskunskaper som är det stora hindret för elevernas lärande. Det stora hindret är att eleverna inte fått de förutsättningar de behöver för att kunna ta till sig den information de får och göra den till sin kunskap. Många elever förmår inte att någon längre stund lyssna och ta till sig det läraren säger. De behöver ett annat arbetsätt för att kunna lära sig. Det var därför man införde alternativa arbetsätt i läroplanen. Därför myntade man mottot Eleven i centrum

Av Kunskapsrörelsens företrädare är det få som efter den egna skoltiden arbetat i skolan. De flesta har heller aldrig kommit i kontakt med skolsvaga elever. Likväl anser de sig vara bäst på att tala om vad elever behöver för att lära sig. Och skolministern har lyssnat

Det har lett till att vi har fått en skola där elevernas arbete går ut på att plugga in mätbara ämneskunskaper. En skola där undervisningens innehåll bestäms av detaljerade kursplanemål, betygs-kriterier och nationella prov. En skola där det ska vara mycket katederundervisning. Där lärarna och eleverna inte får bestämma vad eleverna ska lära sig och hur de ska lära sig det. En skola där de skolsvaga eleverna ideligen tvingas delta i betygsprov på sådant de inte hunnit eller kunnat lära sig. Där de därför får låga betyg och får klart för sig att de varken kommer att få någon gymnasieutbildning eller några jobb.

Vi har fått en skola där mängder av elever hindras från att gå ett gymnasieprogram för att de inte lyckats lära sig tillräckligt mycket skolmatematik. En matematik som de flesta elever ändå inte kommer att ha någon större användning av i livet. En skola där många av de elever som sorterats ut genom betygen hamnar på ett sluttande plan som leder till självskador, droger, kriminalitet, prostitution och i värsta fall självmord. Under resans gång förorsakar de också samhället oerhört stora kostnader. Kostnader som vida överstiger vad det skulle ha kostat att ge dessa elever de förutsättningar de behövt för att lyckas i skolan.

Lärarna har fått en skola där de inte hinner förbereda sina lektioner för allt arbete med rapportskrivande, betygssättande och andra sidogöromål. En skola där de åläggs att sätta rättvisa betyg på alla elever med ledning av obegrip-liga betygs-kriterier. Där de dessutom görs till syndabockar

av Skolinspektionen och i massmedia. Det sägs vara deras fel att elevernas kunskaper har försämrats vid internationella jämförelser. Inte skolministerns.

Så illa har det nu gått. Det skulle sett helt annorlunda ut om tankarna i Läroplan för grundskolan 1980 hade fått genomslag. Men när klokheten kom till skolan då var okungheten där. Och den segrade. Tills vidare.

Eleverna tycker så. Vilka elever då?

I Svenska Dagbladet 16/1 behandlar Johanna Eklundh i ett reportage frågan om hur eleverna upplever betygen. Det är lovvärt. Genom att tala med elever kan man få mycket värdefull information. En av de elever som Johanna talade med sade till exempel:

”Det viktigaste med skolan är ju att lära sig, men ofta blir det så att man råpluggar inför proven och sen efteråt släpper man det och glömmer det man lärt sig rätt fort.”

För många elever är det viktigare att skaffa sig bra betyg än att skaffa sig bra kunskaper. Detta är värt att stämna till eftertanke. Vår skolminister Björklund verkar vara inne på samma linje. Otaliga gånger har han i massmedia uttalat att lära sig utan betyg är lika meningslöst som att hoppa höjd utan ribba. Lärandet i sig har alltså inte något värde, enligt Björklund.

En annan av eleverna sade i reportaget: *”skolan är ju som ett hungerspel på vissa sätt, att överleva är för oss att få bra betyg, vilket är att få en bra framtid och tjäna mycket pengar. Vi dör ju så klart inte om vi förlorar, men däremot kan man ju få sämre och sämre självförtroende om man aldrig vinner i skolan.”*

Det finns många som aldrig vinner i skolan. Omkring 11 000 elever får inte tillräckliga betyg för att komma in på gymnasiet. Det är dessa elever som aldrig vinner som får sämre och sämre självförtroende. För dem är inte betygen någon sporre. Snarare ett gissel. Efter varje betygsprov får de mer och mer klart för sig hur värdelösa de är.

När politiker, ämbetsmän och journalister besöker skolor och talar med elever är det de talföra vinnarna de får träffa. Det är också vinnarna i skolan vi får möta i skolprogram i teve och radio. De tysta förlorarna håller sig undan. Om inte, så ser lärarna till att de gör det.

Skolans och kanske också samhällets största problem gäller de elever som misslyckas att få godkända betyg. Hur dessa elever upplever betygen och skolan får vi inte veta. Men Björklund tror sig veta ändå. Han deklarerar att de skolsvaga eleverna inte alls förlorar något självförtroende på grund av betygen. Han påstår i stället att det är de elever som får sämst betyg som har mest att tjäna på betygskonkurrensen. Han slår vakt om juvelen i sitt åtgärdsprogram.

Varken politikerna eller journalisterna verkar intressera sig för hur förlorarna i skolan upplever att de inte får gå i gymnasieskolan. Eller vad som händer med dem senare i livet. Det kan ju knappast vara svårt att nå ett urval av dessa elever, eftersom betygen är offentliga.

Drar de sig för att ta kontakt med elever som kanske är anorlunda än de skolans vinnare som finns i deras bekantskapskrets? Eller är de rädda för att upptäcka hur många av skolans förlorare som de ska återfinna i brottsregister, drogregister och självmordsstatistik? Detta vill politikerna kanske inte veta. Men att inte ta reda på detta är fegt och samvetslöst.

Så slaktades en lärarutbildning

Efter avslutade studier vid Handelshögskolan kunde civil-ekonomer utbilda sig till lärare i företagsekonomi under en ettårig praktisk/pedagogisk kurs. Under detta år fick de sammanlagt 120 lektionstimmar metodik (senare kallat ämnesdidaktik) i delämnena Administration, Redovisning med kostnadsberäkning och Marknadsföring. Dessutom fick de 20 lektionstimmar individuell handledning under sin övningspraktik. Under 80-talet gick mina två ämneskolleger i pension och jag fick då överta all denna undervisning.

I mitten på nittitalet fick jag av prefekten veta att mina timmar i ämnesdidaktik hade skurits ner. Det rörde sig om en brutal nerskärning från 120 timmar till 9. Under dessa nio timmar ålades jag dessutom av kursledaren att hinna med en bok om genderproblematiken. Utrymmet för den individuella handledningen under övningspraktiken halverades. Den träning i didaktisk analys som jag ansvarat för hade i ett slag utplånats. De som hade makten över lärarutbildningen ansåg tydligen inte att detta inslag i lärarutbildningen behövdes.

Vad var det då som kandidaterna inte behövde lära sig? Vid planeringen av varje annan yrkesutbildning utgår man ju från de arbetsmoment, de situationer och de problem i jobbet som den studerande ska kunna klara av. Så gjorde även jag. Kandidaterna fick bearbeta frågor kring *vad* elev-

erna ska lära sig, *hur* de ska lära sig det och *varför* de ska lära sig just det och på just det sättet. Var och en av dessa didaktikens huvudfrågor rymmer ett stort antal delfrågor, som kandidaterna behöver lång tid på sig att bearbeta, enskilt eller i grupp. Dessa övningar syftade till att underlätta för kandidaten att fatta bra beslut i undervisningen och att kunna genomföra dessa beslut på ett bra sätt.

Många har föreställningen om katederundervisning att d'ä bar å prat , för att travestera Stenmark. Fullt så enkelt är det inte. Det är mycket som kan gå så fel att eleverna varken lyssnar eller lär sig. Läraren uttrycker sig för slarvigt och använder för svåra ord, för många eller för få. Han kanske uttalar orden otydligt, för lågt eller för högt, för fort eller för långsamt. Han kan tala för monotont utan variation i rösten, betoningen eller tempot så att talet blir sövande. Han stör elevernas uppmärksamhet med mellanljud (öhh) eller genom att vanka fram och åter och skramla med nycklar osv. Oftast är kandidaterna inte medvetna om dessa hinder för kommunikationen med eleverna. De är vanligen alltför koncentrerade på det innehåll de ska framföra. Därför behöver de uppmärksammas på sådana olater.

I min kurs lät jag kandidaterna välja ett kursavsnitt som de skulle undervisa om inför den egna kandidatgruppen. Deras framträdande videofilmades och de fick efteråt goda råd av sina kamrater. De flesta uppskattade att de i videon fick se sig själva i aktion och att de hade uppmärksammas på brister i deras framställning som de inte varit medvetna om.

Grupparbete är det relevanta arbetssättet för många mål. Men alla grupparbeten är inte bra. Man har med rätta kunnat kritisera en del grupparbeten för att eleverna inte lärt sig något av dem. Att ett grupparbete misslyckats kan till exempel bero på att uppgiften varit för oklart formulerad,

för svår, för lätt eller för tråkig. Eleverna kan ha fått för litet eller för mycket tid på sig. Tiden kan ha varit för kort eller för lång. Direktiven kan ha varit dåligt genomtänkta och oklart utformade. Faktaunderlaget för dåligt. Handledningen otillräcklig. Det är mycket som ska klaffa för att ett grupparbete ska lyckas. För varje lektion är det ett otal beslut som ska fattas och genomföras. Om detta sker på ett bra sätt kommer eleverna att lära sig bra. Om inte, så inte.

I min kurs i lät jag kandidaterna reflektera över vad som var bra och vad som var mindre bra i varje beslutssituation. Kandidaterna fick utgå från utdrag från olika läromedel eller från material de fått på sina övningsskolor. De fick i grupp diskutera sådant som vilka uppgifter och vilka faktatexter som var bra och vilka som var mindre bra. Så småningom enades man om vilka kriterier som skulle gälla för uppgifterna och faktatexterna.

Om uppgifterna kunde man till exempel enas om att de borde vara uttryckta på ett lättläst språk, vara verklighetsbaserade, entydigt formulerade, lagom svåra och lagom tidskrävande. Om faktatexterna kunde man till exempel enas om att informationen skulle vara korrekt och aktuell och lättläst. Rubriker och illustrationer skulle vara klargörande och relevanta. Kandidaterna använde sedan dessa kriterielistor för att stämma av vid planeringen av sina egna lektioner. Efter någon tid behövde de inte listorna eftersom de internaliserat kriterierna.

I min kurs ägnade vi också tid åt hur man löser problem när det inträffar oförutsedda händelser. Det uppstår ibland mobbningsituationer eller andra konflikter mellan elever. Elever stör lektionen på olika sätt. Hur ska läraren handla i sådana situationer? Kandidaterna fick spela rollspel, där någon spelade lärare och andra spelade elever i konflikt-situationer med givna förutsättningar. Efteråt diskuterade

vi hur läraren uppträtt i konflikten, vad hon gjort bra och vad hon kanske borde ha gjort på ett annat sätt.

Vi diskuterade också med utgångspunkt i kandidaternas egna upplevelser vad som utmärker en bra lärare. Att hon skulle ha tillräckliga ämneskunskaper ansågs självklart. Men lika viktigt tyckte man det var att läraren kunde bry sig om sina elever, lyssna till dem och uppmuntra dem, vara rättvis, ha humor och vara ett föredöme för dem i största allmänhet.

Det som vi gemensamt kommit fram till under didaktiklektionerna aktualiserades ofta under analysen efter kandidaternas övningslektioner. Min uppfattning är att inslagen i min kurs handlade om sådant som är viktigt för att klara jobbet som lärare på ett bra sätt.

Men det ansåg tydligen inte de som bestämde. I stället omfördelade man timresurserna för ämnesdidaktiken till bland annat en obligatorisk kurs i forskningsmetodik och till handledning av C-uppsatser som kandidaterna måste skriva jämsides med övningspraktiken.

I brist på "eget" timunderlag kom jag själv sedan att undervisa i forskningsmetodik och examinera ett hundratal C-uppsatser. Min uppfattning om dessa uppsatser är att de på ett olyckligt sätt berövade kandidaterna mycket av den tid och den koncentration som de behövde för sin övningsundervisning. Att de i liten utsträckning bidrog till kandidaternas förmåga att fungera som lärare. Att de inte heller i någon utsträckning bidrog till sådana förbättringar av undervisningen som andra lärare fick ta del av.

Många kandidater kom också att ledas bort från arbetet med elever i klassrummen till den något lugnare tillvaron i forskningsrummen. Ett resultat av detta har blivit att vi

har ett par tusen forskare vid våra högskolor som saknar fast anställning. Besluten om lektorstjänster och andra karriärtjänster i grundskolan lär ha fattats för att tillfredsställa krav från dessa överblivna forskare. Inte för att eleverna behöver lärare som ägnat sig åt att forska i stället för att ägna sig åt att hjälpa elever att lära sig.

Den nya lärarutbildning som nu sätts i gång verkar också vara mera ägnad att tillfredsställa forskares behov av sällsättning än elevernas behov av väl fungerande lärare. Efter tre respektive fyra års fördjupning av ämneskunskaperna ska kandidaterna under ett läsår hinna med ett stort antal kurser. Kurser om utbildningens organisation och villkor, om demokratins grunder, om läroplansteori och didaktik, om vetenskapsteori, om forskningsmetodik, om statistik, om utveckling och lärande, om specialpedagogik, om sociala relationer, om konflikthantering och ledarskap, om bedömning och betygssättning och om utvärdering och utvecklingsarbete.

Dessa kurser lär ge arbete åt många forskare. Men de handlar inte om kärnan i lärarens yrkeskunskande. Det vill säga om hur hon ska uppträda inför klass. Hur hon fattar och genomför bra beslut i inlärningssituationernas olika moment. Hur hon löser de konflikter som uppkommer. Och hur hon bemödar sig om att bli en omtyckt och uppskattad lärare. Något utrymme för en systematisk träning i den praktiska yrkesutövningen finns inte i dessa kurser. Mer om denna systematiska träning finns att läsa och ladda ner i boken "Läraren fattar beslut" på min hemsida www.perackeorstadius.se .

Meningslösa kriterier

Lärarna ska nu sätta betyg i en ny betygsskala, A-F. En lärare kan behöva sätta betyg på ett hundratal elever. Hon ska avgöra vilket av de sex betygsstegen som varje elev har gjort sig förtjänt av. Detta är ett grannlaga arbete. Läraren måste ta reda på vad varje elev kan. Hon måste också veta vad som krävs för att få de olika betygen.

I teveprogrammet Agenda igår (25/11) framhöll representeranter för lärarna att de inte fått de förutsättningar som de behövde för att kunna sätta rättvisa betyg. Många hade inte fått någon fortbildning alls. Man saknade också klargörande riktlinjer för betygssättningen.

Björklund förklarade dock att han var övertygad om alla lärare skulle kunna sätta jämförbara och rättvisa betyg. Man hade sänt ut mer information om betygen till skolorna än man någonsin gjort tidigare. Bland annat hade man formulerat kriterier för varje betygssteg som hjälp till lärarna. Som exempel kan nämnas de kriterier som lärarna i geografi hade fått för betygssättningen i årskurs nio.

För betyget E: Eleven har **grundläggande** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen. Eleven kan

även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt. Osv

För betyget C: Eleven har **goda** kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra **utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **relativt väl** fungerande sätt. Osv

Är det rimligt att begära av varje lärare att hon ska kunna urskilja vilka av hennes hundratals elever som har grundläggande kunskaper och vilka som har goda kunskaper? Om hon gör en felbedömning kan de två betygsstegen för eleven innebära att hon kommer in/inte kommer in på den utbildning hon vill ha. Men Björklund är övertygad om att lärarna har fått de förutsättningar de behöver för att kunna sätta jämförbara och rättvisa betyg. Frågan är om Björklund tror på tomten också.

Vart tog Bloom vägen?

Under min utbildning till utbildningsteknolog på sextitalet fick jag lära mig att det är stor skillnad på kunskap och kunskap. Vi fick lära oss en förenklad version av Blooms taxonomi. Enligt den fanns det tre huvudslag av mål för skolan: Kognitiva, affektiva och motoriska.

De kognitiva målen hade mer med tänkandet och hjärnans kapacitet att göra. De indelades i olika nivåer: minneskunskaper, förståelse och tillämpning.

De affektiva målen omfattade sådan som hade med attityder och känslor att göra, kreativitet, kritiskt tänkande, samarbetsförmåga, förmåga att uppskatta musik, litteratur, konst osv

De motoriska målen hade med sådant som hade med muskelkontroll att göra. De kunde gälla gymnastik och idrott, dans, slöjd, att kunna skriva på maskin men även att kunna cykla, simma och åka skridskor.

Vid prioriteringen av målen fick vi lära oss att sträva efter att lära eleverna sådant som var användbart och varaktigt för dem. Man skulle kunna förklara för eleverna varför de skulle lära sig det, helst genom att ange tillämpningssituationer, där de kunde få användning för det de lärde sig. Vi fick inpräntat i oss att det fanns lärande, som var meningsfullt för eleverna men också lärande, som var mindre meningsfullt för dem. Om man använde elevernas stu-

dietid till sådant som var mindre meningsfullt för eleverna, så gjorde man det på bekostnad av sådant, som var mera meningsfullt.

Det som är meningsfullt lärande för den ena eleven kan vara meningslöst för den andra. Att lära sig avancerad matematik kan vara meningsfullt för elever, som väljer yrkesbanor som tekniker, ingenjörer mm. Men det är mindre meningsfullt lärande för den stora majoriteten elever som aldrig kommer att behöva mer matematik än vad som ingick i ämnet räkning i folkskolan eller på mellanstadiet.

Frågan är hur meningsfullt lärandet blir för dagens elever när det fokuseras på sådant som mäts i de nationella proven och i de internationella jämförelserna. För rättvisans skull skall det de då lär sig kunna mätas, bedömas och betygssättas på samma sätt av alla lärare från Ystad till Haparanda. Vilka av målen i Blooms taxonomi klarar dessa krav?

De motoriska målen kan vi då glömma. Samma gäller de affektiva målen. Inga av dessa mål går att mäta exakt. När det gäller de kognitiva målen kan vi räkna bort det mesta av målen i kategorierna tillämpning och förståelse. Det är för svårt att konstruera exakta mått för att kunna mäta sådana kunskaper.

Det lärande som inte går att mäta lär heller inte få något nämnvärt utrymme i en skola, som är inriktad på det mätbara. De flesta av de affektiva och de motoriska målen leder till sådant, som är meningsfullt, användbart och varaktigt för alla elever. Likväl är dessa mål satta på undantag i dagens skola.

De minneskunskapsmål, som ges så stort utrymme i skolan, är behäftade med vissa svagheter. Ett problem är att

sådana ämneskunskaper lätt faller i glömska. Ett annat problem är att en stor del av kunskaperna med tiden blir föråldrade. Nya kunskaper utvecklas i snabb takt och de görs också lätt tillgängliga för eleverna genom den digitala utvecklingen. Det kan ifrågasättas hur meningsfulla, hur varaktiga och hur användbara de lätt mätbara kunskaperna är. Detta gäller i hög grad orienteringsämnen, i mindre utsträckning till exempel språken.

Först om vi släpper kraven på att det eleverna lär sig ska kunna mätas och jämföras och betygssättas på ett rättvist sätt kan de affektiva, de motoriska och de kognitiva målen på förståelse och tillämpningsnivå få det dominerande utrymme i skolan, som de borde vara berättigade till!

Gäller inte Barnkonventionen längre?

Ett barn – det är varje människa i världen upp till 18 år. Barnets bästa skall alltid komma i främsta rummet. Så står det i Barnkonventionens artiklar 1 och 3. Men i Björklunds skola kommer inte barnets bästa i främsta rummet. Där kommer lärarna, faktakunskaperna, betygen, föräldrarna, disciplinen, kraven och bestraffningarna i främsta rummet.

I Barnkonventionens artikel 12 står att ”Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det”. Men i Björklunds skola bryr man sig inte om eleverna och vad de anser. Man saknar tillit till elevers förmåga att ta ansvar. Några exempel:

- Att elever skulle få sätta betyg på sina lärare finner man horribelt. Likväl torde eleverna känna till lärarnas förmåga att undervisa bättre än dem som nu bedömer lärarna inför lönesättningen.
- De dittills lyckosamma försöken med elevstyrda skolor satte man stopp för innan de hunnit bli utvärderade.
- Björklund avstyrde att elever skulle få ta plats i en utbildningsnämnd, eftersom han ansåg att det var lärarna som skulle bestämma i skolan. En elev som är med i en nämnd bestämmer inte. Men hon får en chans att

framföra sina åsikter. Det är elevernas rättighet enligt Barnkonventionens paragraf 12.

- Man lät i förtid avbryta de dittills framgångsrika försöken med att låta skolor slippa följa centralt utformade timplaner. Utan dessa timplaner skulle elever och lärare tillsammans kunna planera in ämnesöverskridande projekt över längre tid eller annan verksamhet, som kändes meningsfull för dem med tanke på till exempel lokala förhållanden eller elevernas intressen. Man ville inte ge eleverna denna möjlighet att påverka innehållet i skolarbetet. Tillsammans med sex historieprofessorer uttryckte skolministern i DN sina farhågor för att ämnet historia då inte skulle få lika mycket lektionstid.
- Lobbyisterna för historieämnet fick också skolministern att genomdriva ett krav på att ämnet historia skulle vara obligatoriskt kärnämne i gymnasiet. Det beslutet fattades heller inte med elevernas bästa för ögonen. Utrymmet för elevernas lärande är begränsat. Fyller man det med ett innehåll som för eleverna varken är intressant eller användbart, gör man detta på bekostnad av sådant innehåll, som för dem varit både intressant och användbart. Det är inte att se till elevernas bästa.
- Lobbyisterna för matematikämnet har lyckats genomdriva att ämnet fått fler undervisningstimmar än något annat ämne, svenska möjligen undantaget. Likväl sägs det nu att man ska koncentrera sig ännu mer på matematiken i skolorna? Det är främst de onödigt höga kraven för godkänt betyg i matte, som hindrar en femtedel av alla elever att få tillträde till den gymnasieutbildning de vill ha. Kraven är onödigt höga eftersom dessa elever aldrig kommer att få användning för en stor del av den matematik som krävs. Detta är inte att se till elevernas bästa.

Björklund tar uppenbarligen inte Barnkonventionen på allvar. Han lyssnar mer på lobbyisterna för olika särintressen än på eleverna. Inga lobbyister tillvaratar elevernas intressen. Eleverna har inte heller rösträtt vid allmänna val. Så dem lyssnar inte Björklund till.

Sokrates syn på betygen

Socialdemokraterna har backat från sin tidigare negativa inställning till graderade betyg för att komma i takt med väljaropinionen. Man låter beslutet grunda sig på vad väljarna tycker i stället för på den egna övertygelsen. De flesta väljare vill ju ha betyg i skolan. En majoritet kan ju inte ha fel. Eller kan den det? Ja, Sokrates tyckte i alla fall det. Han fann, att beslut, som grundade sig på vad en majoritet tyckte, ofta blev dåliga beslut. Bra beslut måste enligt honom grunda sig på en dialog, där man lägger fram argument för och emot.

Borgerliga tidningar hamrar på sina ledarsidor in uppfattningen att betyg är bra. Men det är faktiskt inte något argument. Däremot har det framförts talrika argument mot betygen. Det sägs till exempel att betygen trivialiserar undervisningens innehåll, hindrar en utveckling av bättre arbetssätt, bidrar till sämre relationer mellan lärare och elever, skapar stress och skadar elevers självförtroende.

Mot detta sägs att betygen motiverar eleverna, att de ger information om dem och att de är bäst på att ordna urvalet till högre studier. Men faktum är att betygen är förödande för de elever som bäst behöver motivation. Faktum är att lärarna ändå känner till elevernas kunskapsbrister och att de kan ge föräldrarna mycket bättre information än en siffra i betyget. Faktum är att det är mindre begåvat att påstå, att man genom elevernas betygssumma kan avgöra

vem som bäst klarar både utbildning och yrkesverksamhet när det gäller alla yrken från ingenjör till läkare till präst.

Sokrates behövde inte ta ställning i någon betygsfråga. Hade han gjort det, skulle han säkerligen ha kommit till samma slutsats som Ellen Key gjorde redan för hundra år sedan, nämligen att graderade betyg inte är förenliga med den goda skolan.

Den betygsfria skola

Spaltmil efter spaltmil har ägnats betygen. Vad de ska mäta, när de ska ges, hur man ska undvika de oundvikliga orättvisorna osv. En fråga som inte ställs är varför vi har betygen. Ska de högskoleplatser de leder till ses som en belöning för att eleven valt rätt föräldrar, varit flitig och betygsmart? Eller ska de tjäna som underlag för en bedömning av vilka elever som har bäst förutsättningar att klara av studierna till och utövandet av de yrken som studierna leder till, oavsett vilket yrke det gäller. Eller har vi dem för att vi alltid haft dem och att det inte finns något alternativ. Nåja, i Waldorfskolorna och Montessoriskolorna ges faktiskt alternativet en betygsfri skola. Hur skulle det vara om alla andra skolor också gjordes betygsfria? Hur ska man kunna välja ut vilka som ska få gå högre utbildningar om man inte har betyg? Hur ska man kunna kontrollera att de lär sig det de ska? På dessa frågor finns det svar.

Urvalet. I den betygsfria skolan strävar man efter att alla elever ska beredas inträde på den inriktning i gymnasiet, som de valt i första hand. Om detta inte lyckas och ett urvalsförfarande därför blir nödvändigt, väljs de sökande, som bor närmast skolan. I sista hand skulle urvalet kunna göras genom lottning.

Vid antagningen till högskoleutbildningarna sker urvalet enligt den metod, som den aktuella utbildningen själv utformat. Det kan då till exempel bli fråga om särskilt anpassade högskoleprov, intervjuer, arbetsprover, provpraktik

eller förberedande kurser med fri intagning och senare sällning. Metoderna varierar allt efter de kunskaper och de egenskaper, som de sökande behöver för att klara såväl studierna som den påföljande yrkesutövningen.

Genom de olika utbildningarnas hemsidor och genom skolans studiehandledare får eleverna i god tid information om hur antagningen går till. De får veta vilka krav som kommer att ställas, vilka kurser de därför bör välja och hur de i övrigt bör förkovra sig för att lättare klara av inträdesprövningarna.

Vad eleverna lär sig. I den betygsfria skolan kan finnas ett begränsat antal kurser, som är obligatoriska och vars innehåll ryms inom ramen för några traditionella skolämnen, såsom modersmålet, matematik och språk. Resten av tiden används till fritt valda kurser. Dessa kan gälla enstaka ämnen. Men de kan också vara mera ämnesintegrerade. Det kommer också att finnas kurser, som är mera inriktade på elevernas personliga utveckling. De kan gälla sådant som elevernas estetiska utveckling, deras kreativitet, deras samhällsengagemang, deras livsåskådning och miljöansvar osv. Här finns stora möjligheter för varje skolenhet att utveckla för eleverna engagerande kurser av olika slag. Genom organiserat samarbete över internet kan goda idéer om sådana kurser spridas snabbt över landet. En fördel med den betygsfria skolan är att innehållet i skolan inte för lång tid blir fastlåst i detaljerade kursplaner som en gång skrivits av ämnesexperter. Detta möjliggör en snabb anpassning av skolans mål till det nya kunnande, som eleverna kan komma att behöva på grund av förändrade förutsättningar i omvärlden i framtiden.

Kontrollen av kunskaperna. I den betygsfria skolan är det eleven, som ställer kraven på sina prestationer. Prov och utvärderingssamtal förekommer ofta, men de syftar

enbart till att informera eleven om vad hon lyckats med och vad hon bör förbättra för att nå sina mål.

För sådant innehåll i de obligatoriska kurserna, som är en förutsättning för vidare studier i kursen eller i kommande kurser, sker en kontroll av att eleven inhämtat vad hon ska, innan hon kan gå vidare. För detta behövs inte några graderade betyg, det räcker med beteckningarna godkänd/ännu icke godkänd. I alla andra kurser räcker det med att eleven varit närvarande för att få ett kursintyg. Det är hennes eget ansvar att följa med och lära sig på de kurser hon valt.

Några fördelar med en betygsfri skola. I den betygsfria skolan skulle eleverna slippa att läsa alla kurser i samma takt, på samma sätt och med sikte på samma betygsprov. De skulle också slippa att undervisningen och proven koncentreras på det lätt mätbara, det lätt bortglömda och därmed det mindre meningsfulla.

De långsammare eleverna skulle slippa att stämpas som misslyckade vid ideliga prestationsjämförelser. De skulle få behålla det självförtroende och den lust att lära, som är en förutsättning för lyckade studier

Eleverna skulle få en mera stimulerande undervisning utan ideliga läxförhör och betygsprov. De skulle få ett större inflytande över lärandet. Lärarna skulle slippa hämmas av krav på betygsrättvisa, betygskriterier och detaljerade kursplaneformuleringar.

Eleverna skulle lära sig ta eget ansvar för sina studier och blir motiverade att sätta långsiktiga mål för i stället för att plugga till närmaste betygsprov. I den betygsfria skolan skulle utrymmet bli mycket större för den högra hjärnhalvan, för fantasin, för kreativiteten och för den

personlighetsutveckling, som eleverna kommer att behöva alltmer av i framtiden.

Eftersom antagningen till högre studier grundar sig på en till studierna och yrket särskilt anpassad prövning skulle risken bli mycket mindre för eleven att misslyckas med studierna eller hamna på fel yrkesbana.

De ofantliga resurser i tid och pengar som elever, lärare och ämbetsmän nu lägger ner på att mäta och betygssätta kunskaper skulle i stället kunna användas för att utveckla undervisningen. Utvärderingsresurserna skulle kunna koncentreras på att kontrollera, hur väl skolan tillgodoser elevens behov. Men för att den betygsfria skolan ska fungera måste man från högre ort beordra de olika utbildningarna att själva utforma ett urvalsförfarande som är relevant för dem. Men den ordern lär inte komma från en skolminister, som byggt sin karriär på betygen.

Presentation av böckerna på min hemsida

Under de senaste tio åren har jag skrivit sju böcker. Alla böckerna finns att tanka ner på min hemsida www.perackeorstadius.se. För att du lättare ska finna om där finns något som kan vara av intresse för dig följer här innehållsrubrikerna i böckerna. De fem första böckerna i denna förteckning handlar om skolfrågor. De två sista böckerna kan möjligen fungera mera som förströelse.

Tumskruvsfabriken – 2011

Innehåll

Sagan om Tumskruvsfabriken 7

Lärarna 11

Lärarens professionalism 12

En bra lärare 14

Det våras för katederlejonet 17

En ohållbar lärarutbildning 20

Ett ogenomtänkt förslag 22

Kunskap just in time? 24

Angrip orsakerna, inte symtomen! 27

Eleverna 29

Gäller inte Barnkonventionen längre? 30

Sätt eleven i centrum 33

Hemmet och skolan 36

Behöver eleverna lektorer? 38

Elever behöver tanketid 40

Elever behöver ställtid och ostyckad tid 42

Elever behöver fritid 44

Elever behöver se en mening med lärandet 45

Elever behöver glädje i arbetet 47

Elever behöver uppskattning 49

Elever behöver en bra skolmiljö 51

Elever behöver bra utvärdering 53

Eleverna behöver vettiga regler 55

Besluten 57

- I begynnelsen var beslutet 58
- Gustav Vasa och skolbesluten 60
- Vetande eller medvetenhet 62
- Grodan i brunnen 64
- Vad katten sade 66
- Rationella beslut 68
- Rationell planering eller huggsexa 70

Betygen 73

- Sokrates syn på betygen 74
- Det bortmätta kunnandet 76
- Vem tjänar på betygen? 79
- En betygsfri skola – varför inte? 82

Skoldebatten 87

- Tyckerierna i skoldebatten 88
- Björklunds bumeranger 89
- På tal om respekt 90
- Nolltolerans i skolan 92
- Vad är katastrofalt? 94
- Massmedias ansvar för demokratin 95

Skolpolitiken 97

- Hur hamnade vi här? 98
- Ödesdigra skolbeslut 101
- Ett fundamentalt systemfel 103
- Hybridskolan 105
- Vad är meningen? 108
- Vad kunskap väl inte är 110
- Nytta eller bildning? 111
- Matematiken – språngbräda och stupstock 113
- Vilken framtid möter eleverna? 116
- Den dolda läroplanen 118
- Den onödiga forskningen 120

Fina ord 123

Bristen på empati 125

Hur snett får det bli? 127

Ansvarstagarna 131

Skolinspektionen – en katastrof? 133

Grymskolan – 2012

Innehåll

Tankeställare om skolan

- Från flumskola till grymskola 11
Enfald råder i skolan 14
Skolministern drar i spakar! 17
Maktmissbruk i skoldebatten 20
Rätt arbetssätt men ändå fel 23
Superpedagoger – inte så välbetänt 26
Björklund har blivit grundlurad 29
Som man bäddar får man ligga 32
De strömlösa eleverna 35
Hög tid att slakta den heliga kon! 37
Vad kostar betygen? 39
Om betygen inte fanns 42
Betygen är en riskfaktor 44
Lärarna ska ha bättre löner. 45
En central fråga 47
Svar på tal 49
Huggsexa i lärarutbildningen 51
Elementa om skolbeslut 53
Klara besked 54
Mörkhårig lärare bättre än ljushårig 55
Fikonspråk och referensträsk 56
Robotomi i skolan 57
Lärlarlegitimation 58
Skolket är inte orsaken 59

Lustmord i skolan 60

Om boken som skolmästare

Den okunnige 66

Den historielöse 68

Den svarslöse 71

Den reaktionäre 74

Den glädjedödande 77

Den demagogiske 80

Den listige 82

Den empatilöse 84

Den snedvridande 87

Den lögnaktige 92

Avslutningsvis. 94

Bra att veta för beslutsfattare

Allmänt om kunskapstillväxt 100

Om beslutsfattande 103

Lärarens professionalism 105

Om den didaktiska analysen och hantverket 107

Om inlärningsituationer 108

Om hinder för kunskapstillväxten 110

Om de graderade betygen 114

Om skoldebatten 116

Skola i återvändsgränd – 2013

Skolan har hamnat i en återvändsgränd	11
När klokheten kom till skolan	15
Elevernas inläring är det viktiga	19
Samvetslöst om betygen	24
Förlängd skolplikt – är det bra?	27
Skolsvaga elever, finns dom?	32
Eleverna tycker så. Vilka elever då?	36
Värna om lärarnas arbetsglädje!	39
Så slaktades en lärarutbildning	41
Tror Björklund på tomten också?	46
Sätt gränser för ämnesexperterna	48
Stoppa snällismen. Ställ krav!	51
Öppet brev till LO-basen Thorwaldsson	53
Så gör man det svårare för skolsvaga elever	56
Björklund är inte trovärdig	58
Ett korkat beslut om lärares löner	60
Döm inte hunden efter håren	61
Vem behöver lektoraten?	64
Några tankeställare om betygen	66
Sätt stopp för matematikmaffian!	70
Mattelobbyn firar nya triumfer	72
Lönespridningen är kontraproduktiv	74
Vart tog Bloom vägen?	76
Den bakbundne barnombudsmannen	79
Låt hoppet fara!	82

Så går det när Barnkonventionen inte tas på allvar 84

Öppet brev till Ibrahim Baylan 91

Kommentarer till Helena von Schantz 93

Vems är felet?95

Karriärtjänsterna – bortkastade miljarder?97

Så skulle skolan kunna förbättras 99

Det fattas beslut om skolan – 2005

Bibliotekstjänsts recension: Per Acke Orstadius är erfaren lärare, lärarutbildare och känd skoldebattör. Lättläst, engagerande och övertygande analyserar han här varför skoleleverna misslyckas med att uppnå målen. Han punkterar massmediernas myt om att skolan är dålig men ser många svagheter, som beror på dåligt underbyggda beslut. Till skillnad från många andra debattörer ger Orstadius genomtänkta förslag till lösningar. Åskådliga jämförelser med andra områden visar på absurditeter när det gäller skolan. De främsta hindren för en skola där elevernas kunskapsstillväxt främjas är de graderade betygen och timplanerna. Författaren menar att vi har en hybridskola mellan den gamla urvalsskolan och den målstyrda skolan för alla. Läroplanens intentioner motverkas av kursplaner och betygssystem. I skoldebatten tillåter sig alla som gått i skola att ha synpunkter, och politiker och kändisar betraktas som auktoriteter. Orstadius ifrågasätter om majoriteten alltid har rätt. Beslut måste grunda sig på tänkande och vetande i stället för på tyckande. Boken är ett välkommet inlägg i skoldebatten och rekommenderas till politiker, skolfolk, föräldrar och alla andra ”tyckare”. – **Gunilla Zimmerman.**

Innehåll

Grundläggande hänsyn

- Tankarna och känslorna 12
- Lusten och framgången 14
- Varför fråga varför? 16
- Rationella beslut 19
- Överordnat och underordnat 21
- Demokratiska beslut 26

Skadlig påverkan

- Lobbyisterna 37
- Besparingarna 39
- Läromedlen 41
- Kändisarna 42

Mänskliga svagheter

- Ansvarstagarna 44
- Det begränsade synfältet 46
- Konsensussjukan 47
- Vetande utan medvetenhet 49

Bromsklossar

- Argumenten 53
- Hybridskolan 56
- Nolltolerans 59

Skolans innehåll

- En oviss framtid 63
- Målstyrd skola? 65
- Kunskaper eller kunnande? 67
- Utbildning eller kunskapstillväxt? 69
- Den dolda läroplanen 70

Skolans arbetssätt

Självständigt arbete 75

Just in time 78

Åldersblandade klasser 80

Mobbning 82

Lärarytbildningen

Lärarens professionalism – behövs den? 84

Hur blir läraren professionell? 86

Teorin och praktiken 88

Betygen

Betygen, som jag upplevt dem 90

Det bortmätta kunnandet 92

Vem tjänar på betygen? 95

En betygsfri skola 97

Sokrates syn på betygen 100

Forskningen

Några frågor, som inte ställs 105

Forskning för bra undervisning 107

Forskningsanknuten lärarutbildning 109

Läraren fattar beslut – 2005

Bibliotekstjänsts recension: Boken bygger på Per Acke Orstadius, metodiklektor och erfaren lärare, egna analyser av varför vissa moment i en lektion misslyckas. Författaren presenterar en metod för didaktisk analys, vilken syftar till att ge pedagoger en inre kompass, som kan stödja de olika beslut som krävs dagligen i undervisningen. Bokens första del innefattar inlärningssituationer, mål för undervisningen diskuteras ingående och det ges mycket handfasta råd kring hur en pedagog ska förhålla sig till sina elever. Vidare behandlas olika arbetsformer som de kan gestalta sig i skolans vardag. I slutet av boken behandlas utvärdering av elevarbete och det är ett konkret och genomtänkt avsnitt, det bästa enligt min åsikt. Läraren fattar beslut är anpassad till lärarstudier och den kan även användas som komplement till annan litteratur kring måluppfyllelse och didaktik. – **Katharina Jacobsson**

Innehåll

Inledning 9

Inlärningssituationen 21

Målkategorierna 22

Kunskapsmosaiken 32

Strömkretsen 34

Förkunskaperna 34

Tanketiden 36

Meningen 38
Stimulansen 40
Tryggheten 42
Den fysiska energin 43
Framgången 44

Kedjan 45

Läraren 46
Mervärdet 47
Planeringen 52
Ordningsföljden 52
Arbetsformen 54
Helklassundervisning 54
Uppmärksamheten 55
Tankeöverföringen 57
Tavlan och arbetsprojektorn 59

Grupparbete

Bikupa 61
Tankespruta 62
Projektarbete 62
Uppgifterna 70
Informationskällorna 71
Faktatexter 72
Studiebesök 73

Organisationen

Att passa tider 75
Att dela ut material 76
Att placera elever 76
Att styra en diskussion 77
Att spara material 78
Att ha material i reserv 79

Utvärdering

Prov och betyg 83

Några förslag till utvärderingsscheman 87

Arbets teknik

Anteckningar 91

Grupparbete 92

Redovisning 93

Tankekartor 94

Telefonen 95

Arbetsprojektorn 96

Intervjuer 98

Underlag för diskussioner och övningar

Mervärdet 99

Värdegrunden 100

Målen 101

Strömkretsen 102

Läromedlen 103

Planeringen 104

Den muntliga kommunikationen 105

Arbets tekniken 106

Några teser att begrunda 107

Bouleros från Apslätten-2011

När jag för några år sedan blev medlem i Bouleklubben Seniorerna ombads jag att skriva en sida om vad som helst i klubbens tidning Bouletinen. Jag skrev då om hur det kom sig att jag blev medlem i klubben. Det råkade sig så att texten blev på rim. Sedan fortsatte jag att skriva några verser till varje nummer av tidningen. Jag kallar dem bouleros för jag tycker det låter för pretentiöst att kalla dem dikter.

Innehåll

Boulero om hur det började	6
Boulero om livet som pensionär	8
Boulero om sånt, som är orättvist	10
Boulero om vådan av att dra korken ur	12
Boulero om hur folk kan vara	14
Boulero om att lyda eller inte lyda	16
Boulero om sånt, som religioner ställer till	18
Boulero om sånt, som gör livet värt att leva	20
Boulero om sånt, som är svårt att förstå	22
Boulero om sånt, som man inte kan lita på	24
Boulero om stunder, då livet är bäst	26
Boulero om stunder, då livet är pest	28
Boulero till tröst för avundsjuka	30
Boulero om sånt, som han gjort men inte bort	32
Boulero om sånt, som han bort men inte gjort	34
Boulero om våren och döden	36
Boulero om våra knepigheter	38

Boulero om lurendrejeri 40
Boulero om fördomar 42
Boulero om hur det kan kännas ibland 44
Boulero om våra synder 46
Boulero om det lilla, som är det stora 48
Boulero i kristider 50
Boulero om sånt man minns 52
Boulero om lagom

Minnen i skymningen - 2010

Från början skrev jag boken för mina barnbarn. Jag ville bara berätta för dem om min barndom som i så hög grad skilde sig från vad de upplevt. Under skrivandets gång kom jag att nysta upp allt mer av händelser, tankar och känslor från minnet. Några vänner som fått läsa kopior av vad jag skrivit övertalade mig att låta publicera det i bokform.

Innehåll

Lille Sven – Djuren som dog – Mina rädslor – Funderingar om synd och död – Skolåren – Yrkeslivet – Familjen – Resorna – Tragiska dödsfall - Tankar om Gud – Tankar om politiken – Tankar om skolan – Tankar om mina föräldrar – Tänkesätt – Tankar i livets skymning

Det beror inte på någon naturlag att elever misslyckas i skolan. Det beror till stor del på politiska beslut. Detta är vad dessa tankeställare handlar om. Bakgrunden till boken är oro för vad som nu händer med de skolsvaga eleverna i skolan.

De skolsvaga eleverna är de som inte från hemmet fått med sig det språk och det stöd som de behöver för att lyckas i skolan. Om dessa elever kan man i skolan säga att de är svaga, långsamma, obegåvade eller lata. Men utanför skolan är de varken svaga, långsamma, obegåvade eller lata. Det är skolan som får dem att framstå så för att där ställs det krav på dem som de inte klarar. Det är skolan som gör dem svaga. Därför kallas de här skolsvaga elever.

Författaren har som metodiklektor varit bisittare i klassrum under omkring 5 000 lektionstimmar. Han har talat med tusentals elever och hundratals lärare om skolan. Som utbildningsbakgrund har han handelshögskola, lärarutbildning, fyrtiopoängskurser i både pedagogik och utbildningsteknologi och en kurs i forskningsstatistik. Han har dessutom varit ledare för framtagningen av flera stora läromedelspaket i företagsekonomi och projektarbete.

ISBN 978-91-7465-636-7

9 789174 656367